

Przedmiotowe Zasady Oceniania – historia **Szkoła Podstawowa**

Przedmiotowe Zasady Oceniania z historii zostały opracowane na podstawie:

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14.02.2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).
- Ustawy o systemie oświaty (Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, 1954, 1985 i 2169 oraz z 2017 r. poz. 60).
- Rozporządzenia MEN z dnia 10. 08. 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. Nr 92, poz. 1020 z dnia 3 września 2001 r.).
- Rozporządzenia MEN z dnia 07. 09. 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 29, poz. 323 z 2001 r. z późniejszymi zmianami).
- Statutu Szkoły,
- Wewnątrzszkolnych Zasad Oceniania,
- Programu nauczania historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś”, autor – dr Tomasz Maćkowski.
- Podręcznika do historii „Wczoraj i dziś”- Wyd. Nowa Era.

Celem nauczania historii jest:

- ✓ zapoznanie uczniów z najważniejszymi wydarzeniami z przeszłości,
- ✓ rozwijanie poczucia więzi z rodziną, narodem, społecznością europejską i światową,
- ✓ kształtowanie postaw moralnych, patriotycznych i obywatelskich,
- ✓ kształtowanie szacunku do własnego państwa i symboli narodowych,
- ✓ dostarczanie wzorców osobowych z przeszłości, wprowadzanie ucznia w świat wartości ogólnoludzkich, sprzyjających wychowaniu uczciwego, aktywnego, świadomego swych praw i obowiązków obywatela.

I. Cele PZO:

- ✓ rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych,
- ✓ informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
- ✓ pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy,
- ✓ dostarczenie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
- ✓ umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno – wychowawczej,
- ✓ dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem.

II. Zasady PZO:

1. Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów o zakresie wymagań z historii oraz o sposobie i zasadach oceniania.
2. Każda ocena jest jawna i opatrzona komentarzem nauczyciela.
3. Zawartością komentarza są wskazówki dla ucznia, w jaki sposób może on podnieść swoje osiągnięcia edukacyjne.
4. Wymagania edukacyjne formułowane są w oparciu o podstawę programową.
5. Stosuje się dwa poziomy wymagania: podstawowy i ponadpodstawowy.
6. Wymagania ponadpodstawowe zawierają w sobie wymagania podstawowe. Aby zaliczyć poziom ponadpodstawowy, należy najpierw osiągnąć poziom podstawowy.
7. Stosuje się sześciostopniową skalę ocen.
8. Powiązanie wymagań dwupoziomowych z sześciostopniową skalą wymagań jest następujące:

WYMAGANIA	PROCENT PUNKTÓW	OCENA
Ponadpodstawowe	99%-100%	celujący
	86%-98%	bardzo dobry
	70%-85%	dobry
Podstawowe	50%-69%	dostateczny
	30%-49%	dopuszczający
	0%-29%	niedostateczny

9. Prace klasowe są obowiązkowe. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może ich napisać z całą klasą, to powinien to uczynić w terminie dwutygodniowym od powrotu do szkoły po uprzednim zapoznaniu się z wymaganiami.
10. Uczeń ma tylko jeden raz prawo do poprawy pracy klasowej, w terminie dwóch tygodni od rozdania prac (wyjątki: w przypadku ucznia, który ma nieusprawiedliwioną nieobecność na lekcji, na której odbywał się sprawdzian oraz ucznia, który ściągał na sprawdzianie, poprawa powinna odbyć się na następnej jednostce lekcyjnej).
11. Prace klasowe są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
12. Nauczyciel ma prawo przerwać sprawdzian uczniowi (lub całej klasie), jeżeli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia (klasy) niesamodzielność pracy lub zakłócanie przebiegu sprawdzianu (np. sygnałem telefonu komórkowego). Stwierdzenie niesamodzielnej pracy lub zakłócanie przebiegu sprawdzianu może być podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej.
3. Jeżeli w ustalonym wcześniej terminie mają miejsce: wycieczka, uroczystości szkolne itp., które nie uwzględniają zapowiedzianej wcześniej pracy klasowej, konsekwencje zwiększenia liczby pisemnych prac klasowych w tygodniach następnych ponoszą uczniowie.
4. Dłuższe pisemne prace domowe nie są zadawane z lekcji na lekcję.
5. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie odda pracy na czas, ma prawo do przedłużenia terminu oddania pracy po uzgodnieniu tego z nauczycielem.

6. Uczeń, który nie wywiązuje się z obowiązku napisania pracy i nie skorzysta z terminu dodatkowego, utraci szansę na zdobycie oceny, a zaniebdywanie przez niego obowiązków zostaje odnotowane w dzienniku i ma wpływ na ocenę śródroczną i roczną.
7. Pisemne prace domowe uczniowie powinni napisać czytelnie i estetycznie. Prace nieczytelne będą sprawdzane w miarę możliwości odczytania i zrozumienia zapisu.
8. Zeszyt przedmiotowy powinien być prowadzony systematycznie i starannie.
9. Pracą domową jest również przeczytanie tekstu z podręcznika. Po wykorzystaniu limitu nieprzygotowania niewykonanie jej skutkuje oceną niedostateczną.
10. Dwa razy w semestrze uczeń może bez podawania przyczyn zgłosić przed rozpoczęciem lekcji nieprzygotowanie do zajęć (fakt ten odnotowywany jest w dzienniku elektronicznym).
11. W przypadku dłuższej (powyżej trzech dni) nieobecności, spowodowanej chorobą, uczeń ma prawo do uzgodnienia z nauczycielem przedmiotu terminu uzupełnienia braków.
12. Nauczyciel ma prawo wstawić dodatkową ocenę cząstkową uczniowi, który osiągnął wysoką frekwencję na zajęciach, był aktywny podczas lekcji, inicjował przedsięwzięcia innowacyjne: wystawa, projekt naukowy, prezentacja multimedialna, z sukcesami brał udział w konkursach, poszerzających wiedzę ujętą programem, działał aktywnie w stowarzyszeniach rekonstrukcji historycznych.
13. Ocena śródroczna i roczna nie jest w żadnym wypadku średnią arytmetyczną ocen cząstkowych. Klasyfikacji semestralnej i końcowo rocznej dokonuje się na podstawie ocen cząstkowych.
14. Uczeń pracuje systematycznie przez cały rok, nie ma możliwości poprawiania ocen na tydzień przed klasyfikacją.
15. Rodzice mają prawo wglądu do prac uczniów podczas wywiadówek, dni otwartych szkoły i indywidualnych spotkań z nauczycielem przedmiotu.
16. Wszelkie wyjątkowe sytuacje nie ujęte w PZO rozstrzygane są na płaszczyźnie uczeń – nauczyciel – rodzic.

III Przedmiotem oceniania są:

- ✓ wiadomości (wiedza przedmiotowa),
- ✓ umiejętności (posługiwanie się datami i faktami historycznymi, a także konieczność wyciągania z nich wniosków),

✓ postawa ucznia i jego aktywność oraz dyscyplina pracy.

IV Obszary aktywności podlegające ocenie:

Na lekcjach historii oceniane będą:

- czytanie mapy i korzystanie z atlasu historycznego,
- czytanie ze zrozumieniem (tekstu z podręcznika),
- analiza tekstu źródłowego,
- posługiwanie się podstawowymi pojęciami z zakresu chronologii, obliczanie czasu wydarzeń, długości ich trwania, umieszczenie ich na taśmie czasu,
- umiejętność łączenia faktów, myślenia przyczynowo – skutkowego, porównania epok, ustrojów politycznych, społecznych i gospodarczych na przestrzeni dziejów,
- wykorzystanie ilustracji, filmu, nagrania audio jako źródła informacji (dokonanie opisu w formie ustnej lub pisemnej),
- wypowiedzi ustne,
- wypowiedzi pisemne (zadania domowe, wypracowania na tematy historyczne),
- sprawdziany pisemne (testy, sprawdziany, kartkówki),
- zaangażowanie i wkład pracy ucznia,
- udział w konkursach historycznych,
- wykonywanie dodatkowych prac domowych (tzw. prac dla chętnych),
- udział w przedstawieniach bądź uroczystościach, przygotowanie i prowadzenie fragmentów lekcji itp.,
- praca w grupie rówieśniczej.

V Metody sprawdzania osiągnięć:

1. Prace klasowe:

Rozumiane jako samodzielne pisemne prace kontrolne uczniów przeprowadzone podczas zajęć edukacyjnych i obejmujące określony materiał tematyczny (wg harmonogramu).

- ✓ test semestralny – **raz w semestrze** (w II-im semestrze jest równoznaczny z testem na zakończenie roku),
- ✓ sprawdzian wiadomości (test na zakończenie działu) – **maksymalnie 3 razy w semestrze**.

1.1 Kartkówki

Rozumiane jako krótkie prace pisemne, sprawdzające wiadomości i umiejętności uczniów i obejmujące 3 ostatnie tematy lekcji - **w zależności od potrzeb**,

- a) nie są zapowiadane,
- b) trwają 15 - 20 minut,
- c) o pisaniu kartkówki przez ucznia w przypadku jego losowej nieobecności lub choroby decyduje nauczyciel.

2. Wypowiedzi ustne ucznia – **maksymalnie 2 x w semestrze**.

Kryteria oceniania odpowiedzi ustnej z historii:

Podczas odpowiedzi ustnej oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie terminologii historycznej, wskazywanie związków przyczynowo-skutkowych, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (map, tablic graficznych).

Celujący

- ✓ odpowiedź wskazuje na zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej,
- ✓ uczeń prezentuje własne przemyślenia i oceny,
- ✓ u. łączy wiadomości z różnych źródeł wiedzy, uczestniczy w konkursach przedmiotowych.

Bardzo dobry

- ✓ trafnie i w sposób wyczerpujący posługuje się zdobytą podczas lekcji wiedzą i umiejętnościami,
- ✓ wyraża własne zdanie, popiera je właściwą, logiczną argumentacją,
- ✓ łączy fakty i wydarzenia w oparciu o znajomość dat, postaci i pojęć historycznych, stosuje chronologię i hierarchię treści w oparciu biegłą umiejętność posługiwania się osią czasu,
- ✓ porównuje, wyjaśnia, wyciąga wnioski i dostrzega związki przyczynowo skutkowe,

- ✓ biegle posługuje się mapą,
- ✓ umiejętnie analizuje teksty źródłowe, posiada uporządkowaną wiedzę na temat epok historycznych i ich dążeń, idei, kultury materialnej i duchowej oraz problemów społeczno-gospodarczych oraz politycznych,
- ✓ samodzielnie umieszcza fakty w czasie i przestrzeni,
- ✓ posługuje się poprawną polszczyzną.

Dobry

- ✓ sprawnie posługuje się zdobytą podczas lekcji wiedzą i umiejętnościami,
- ✓ jego wypowiedź zawiera nieliczne braki i błędy,
- ✓ samodzielnie rozwiązuje podstawowe problemy, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela,
- ✓ dostrzega związki między faktami,
- ✓ pod kierunkiem nauczyciela umieszcza fakty w czasie i przestrzeni,
- ✓ posługuje się poprawną polszczyzną.

Dostateczny

- ✓ zna tylko podstawowe fakty oraz potrafi rozwiązać podstawowe problemy,
- ✓ przy pomocy nauczyciela wykorzystuje podstawowe umiejętności,
- ✓ próbuje porównywać, selekcjonować i klasyfikować fakty i informacje,
- ✓ odczytuje wydarzenia z osi czasu,
- ✓ określa wiek zdarzenia i zna ważne daty,
- ✓ dostrzega podstawowe związki pomiędzy różnymi faktami historycznymi,
- ✓ wykazuje minimalną aktywność na lekcji,
- ✓ popełnia błędy językowe i stylistyczne podczas wypowiedzi

Dopuszczający

- ✓ zna podstawowe pojęcia i fakty historyczne,
- ✓ zadania i problemy rozwiązuje z dużą pomocą nauczyciela,
- ✓ popełnia liczne błędy językowe i stylistyczne,

- ✓ rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- ✓ przejawia gotowość i chęć do przyjmowania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem.
- ✓ ma duże braki w podstawowych wiadomościach, lecz z pomocą nauczyciela stara się je nadrobić,
- ✓ stara się czytać zagadnienia zawarte w podręczniku i wyróżnia fakty najistotniejsze,

Niedostateczny

- ✓ nie zna podstawowych faktów,
- ✓ ma bardzo poważne braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, uniemożliwiające dalszą naukę, nie przejawia chęci przyswajania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem,
- ✓ nie potrafi i nie chce rozwiązać żadnych zadań nawet przy pomocy nauczyciela.

3. Dłuższa pisemna praca domowa – maksymalnie 2 x w semestrze.

Dłuższa samodzielna wypowiedź na określony temat (w tej formie oczekujemy od uczniów prezentacji własnego zdania lub poglądu).

Praca może być oceniona w skali od 0-10 pkt., które następnie przeliczane są na oceny zgodnie ze skalą procentową. Na sumę punktów składają się następujące elementy pracy:

- ✓ właściwe wykorzystanie materiału historycznego do argumentacji - 0-2 pkt.
- ✓ wzbogacenie pracy o fragmenty źródeł historycznych - 0-1 pkt.
- ✓ właściwe stosowanie pojęć historycznych, dat - 0-2 pkt.
- ✓ wzbogacenie pracy o własne przemyślenia, sądy, wnioski, poglądy - 0-2 pkt.
- ✓ poprawność językowa; właściwy dobór słownictwa do wyrażanej treści – 0-1 pkt.
- ✓ poprawność ortograficzna – 0-1 pkt.
- ✓ zaznaczenie związków przyczynowo – skutkowych – 0-1 pkt.

4. **Krótką pisemną pracą domową**, sprawdzająca tzw. wąski zakres materiału – **w zależności od potrzeb**; oceniana plusami „+” lub minusami „-”.
5. **Praca w grupie** – w **zależności od potrzeb**; sprawdzająca umiejętność współpracy w grupie, wkład pracy własnej w pracę grupy oraz umiejętność wyszukiwania informacji i dokonywanie ich selekcji.
6. **Praca z tekstem źródłowym i mapą** – w **zależności od potrzeb**.
7. **Udział ucznia w konkursach przedmiotowych i tematycznych**.
8. **Aktywność na lekcji** - **oceniana plusami lub minusami z założeniem, że 3 plusy = bdb, 3 minusy = ndst, 2 plusy = db, 1 plus = dost**.
9. **Prace dodatkowe, nadobowiązkowe** (wszelkie prace nadobowiązkowe, których podejmie się uczeń z własnej inicjatywy lub z inicjatywy nauczyciela, będą wysoko oceniane; dla osób chętnych).

Nauczyciel może dokonać zmian w ocenianiu ze względu na trudność testów oraz zwracając uwagę na uczniów ze specjalnymi trudnościami w uczeniu się.

VI Poprawianie ocen:

1. Uczeń ma prawo do poprawienia ocen, uzyskanych z dwóch wybranych sprawdzianów typu II w półroczu, w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie od oddania sprawdzianów i nie później niż tydzień przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej w terminie i trybie ustalonym przez nauczyciela przedmiotu.
2. Oceny ze sprawdzianów typu I i III nie podlegają poprawie.
3. Oceny uzyskane z innych form sprawdzania osiągnięć, uczeń może poprawić w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

4. Przy poprawianiu prac klasowych i pisaniu ich w drugim terminie kryteria ocen nie zmieniają się.
5. Wszystkie sprawy sporne oraz nieujęte w PSO, rozstrzygane będą zgodnie z WSO oraz rozporządzeniami MEN.

VII Skala ocen:

1. Zgodnie z WZO stosuje się skalę ocen od 1 do 6.
2. Trzy znaki plus (+) równa się ocenie bardzo dobrej (5).
3. Brak przygotowania do lekcji zaznaczane jest minusem (-). Trzy minusy w rubryce "braki" równają się ocenie niedostatecznej, przy czym nie jest to ocena wiedzy czy umiejętności, lecz jedynie informacja o pilności ucznia.
4. Nieoddanie w terminie pracy odnotowywane jest w dzienniku; nieoddanie w terminie nie wpływa na ocenę pracy, o ile nauczyciel wyznaczył dodatkowy termin.

Ponieważ jednym z podstawowych zadań szkoły jest wychowanie, wszelkie nieuczciwe formy oszustwa ze strony uczniów podczas sprawdzania wiedzy będą skutkowały oceną niedostateczną.

KOPIOWANIE PRAC Z INTERNETU = PLAGIAT = OCENA NIEDOSTATECZNA

VIII Dostosowanie wymagań edukacyjnych:

Wymagania na poszczególne oceny dla uczniów z dysfunkcjami ustala się w zależności od dysfunkcji oraz indywidualnych możliwości i potrzeb ucznia w oparciu o zalecenia przekazane przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną.

ZABURZENIA I ODCHYLENIA ROZWOJOWE LUB SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ	SYMPTOMY ZABURZENIA I ODCHYLENIA LUB TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ	WARUNKI PROCESU EDUKACYJNEGO, TJ ZASADY, METODY, FORMY, ŚRODKI DYDAKTYCZNE	ZEWNĘTRZNA ORGANIZACJA NAUCZANIA	WARUNKI SPRAWDZANIA POZIOMU WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI
<p>Uczniowie o inteligencji niższej niż przeciętna</p>	<p>Trudność w selekcji materiału i wybraniu najważniejszych treści.</p> <p>Nieumiejętność przekrojowego wiązania faktów i informacji.</p>	<p>Skracanie tekstów do opanowania, zakreślanie najważniejszych informacji. Streszczenia tematów (uczeń dostaje kartkę z syntezą materiału, zawierającą jedynie najistotniejsze informacje, które powinien znać), dzięki czemu uczniowi łatwiej wykonać zadanie i uwierzyć we własne siły.</p> <p>Unikać pytań problemowych, przekrojowych. Możliwie często odwoływać się do konkretów, przykładów (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi).</p>	<p>Usadzić ucznia bliżej nauczyciela (pierwsza/druga ławka) w celu bieżącego monitorowania jego pracy na zajęciach i ewentualnej pomocy.</p>	<p>Różnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności. Ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia – umożliwić uczniowi swobodną wypowiedź; ukierunkowywać. W sprawdzianach pisemnych położyć nacisk na zadania zamknięte (np. test wyboru) nad zadaniami otwartymi.</p> <p>W czasie odpowiedzi stosować pytania naprowadzające, przywołujące dany temat na zasadzie skojarzeń, np. ilustracje analizowane na poprzednich lekcjach.</p>

	<p>Problem z zapamiętywaniem dat, nazwisk, nazw, miejscowości.</p>	<p>Pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału - dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie.</p> <p>Uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, pojęć, terminów.</p> <p>Unikać trudnych, abstrakcyjnych pojęć.</p> <p>Podawać polecenia w prostej formie.</p> <p>Odrębnie instruować dzieci.</p> <p>Zadawać do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie.</p>		<p>Sprawdziany praktyczne ograniczyć do umiejętności niezbędnych.</p>
<p>Uczniowie słabo widzący</p>	<p>Nieprawidłowa technika czytania.</p> <p>Wolniejsze tempo czytania związane z problemami w spostrzeganiu całego wyrazu, zdania.</p> <p>Problemy z rozumieniem tekstu (konieczność koncentracji)</p>	<p>Unikać głośnego czytania tekstu z podręcznika przez ucznia.</p> <p>Wydłużać czas na wykonanie określonych zadań.</p> <p>Zwracać uwagę na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużyciem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową</p> <p>Stosować pytania pomocnicze podczas pracy z tekstem źródłowym, tekstem podręcznika.</p> <p>Częste zadawanie pytania: „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych.</p>	<p>Właściwe umiejscowienie dziecka w klasie (zapobiegające odblaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie i widoczność).</p> <p>Podawać uczniowi ekspozaty, przedmioty, pomoce</p>	<p>Przygotowywać karty pracy, testy, polecenia pisemne, itp. większą czcionką.</p> <p>Wydłużyć czas pracy na sprawdzianach, w tym praktycznych.</p> <p>Udzielać pomocy w czasie ćwiczeń praktycznych (w razie potrzeby również na sprawdzianach).</p>

	<p>na postrzeganiu kształtu poszczególnych liter).</p> <p>Możliwe trudności w pisaniu z uwagi na obniżoną sprawność spostrzegania i zakłóconą koordynację wzrokowo – ruchową, popełnianie wielu błędów, problem z rozplanowaniem stron w zeszytach.</p>	<p>Ograniczyć długość notatek, zapisywać tylko niezbędne informacje lub przygotować uczniowi notatki do wklejenia w zeszytach (większą czcionką).</p> <p>Demonstrować wszelkie zadania, nowe niewyuczone czynności, przypominać polecenia i instrukcje.</p>	<p>dydaktyczne do obejrzenia z bliska.</p>	
<p>Uczniowie słabo słyszący</p>	<p>Dziecko sprawia wrażenie nie uważającego, może nie słyszeć instrukcji nauczyciela, ma trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie, często więc nie nadąża za tempem pracy pozostałych</p>	<p>Utrzymywać możliwie często kontakt wzrokowy, obserwować twarz dziecka.</p> <p>Wydawać pojedyncze polecenia, monitorować ich wykonywanie, np. najpierw otworzyć książkę na odpowiedniej stronie, potem odnaleźć wskazane ćwiczenie.</p> <p>Aktywizować dziecko do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywać jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy.</p>	<p>Zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla dziecka w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie</p>	<p>Przy ocenie prac pisemnych dziecka nie należy uwzględniać błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy.</p> <p>Uczeń niedosłyszający jest w stanie opanować konieczne i podstawowe wiadomości zawarte</p>

	<p>uczniów.</p> <p>Reaguje nietypowo na ustne instrukcje. Może mieć zaburzenia mowy, mały zasób słów i pojęć.</p> <p>Słabo czyta.</p> <p>Duże trudności sprawia dziecku poprawna pisownia.</p>	<p>Nauczyciel podczas lekcji powinien często zwracać się do dziecka niesłyszącego, zadawać pytania, by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu.</p> <p>Dla ułatwienia zrozumienia treści nauczyciel może podać pytania pomocnicze, na które dziecko powinno przygotować odpowiedzi – czytając wcześniej tekst.</p> <p>W czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat na lekcji historii itp.)</p>	<p>odczytywać mowę z ust.</p> <p>Umożliwić dziecku odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi mu lepsze zrozumienie ich wypowiedzi.</p> <p>Nauczyciel, mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu dziecka, zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia dziecku odczytywanie mowy z jego ust.</p> <p>Zadbać o spokój, eliminować zbędny hałas.</p> <p>Upewnić się, czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez dziecko niedosłyszące. W przypadku trudności</p>	<p>w programie nauczania, ale należy umożliwić mu wykonywanie zadań w wydłużonym czasie.</p> <p>Przy ocenie osiągnięć ucznia z wadą słuchu należy szczególnie doceniać jego aktywność i zaangażowanie, a także stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).</p>
--	--	--	--	---

			<p>zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia. Można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega siedzący w ławce. Dziecko niedosłyszające powinno siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, zrównoważonym emocjonalnie, który chętnie dodatkowo będzie mu pomagał, np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu, a także w trakcie ćwiczeń praktycznych.</p>	
<p>Uczniowie z dysleksją rozwojową</p>	<p>Trudności z zapamiętywaniem nazw, pojęć, nazwisk.</p> <p>Problemy z hierarchiczny układ informacji.</p>	<p>Uwzględnić trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat.</p> <p>Dzięki temu abstrakcyjne pojęcia ulegają konkretyzacji. Stosować różnorodne pomoce dydaktyczne takie jak oś chronologiczna, portrety</p>	<p>Dobrze jest posadzić dziecko blisko nauczyciela, by ograniczyć ilość bodźców rozpraszających; dzięki temu zwiększy się jego koncentracja, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela,</p>	<p>Zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia.</p> <p>Pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych</p>

	<p>Zła orientacja w czasie</p> <p>Ze względu na zaburzenia orientacji przestrzennej może mieć kłopoty z opuszczeniem budynku.</p> <p>Trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków w przestrzeni)</p> <p>Problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków.</p>	<p>z nazwiskami, dzienniczki ważnych dat i wydarzeń.</p> <p>Wspólne dokonywanie analiz tekstów zawartych w książce oraz w informacjach na mapkach, doskonali umiejętność samodzielnej pracy z podręcznikiem. Uczeń nauczy się, że ilustracja, obraz, mapka „kryje” bardzo dużo wiadomości, ułatwi to również naukę wyciągania wniosków.</p> <p>W czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów.</p> <p>Częściej powtarzać i utrzymywać materiał. Podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie.</p> <p>Wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania.</p> <p>Motywować ucznia do pracy nad doskonaleniem poprawności czytania poprzez pochwały ustne, docenianie wysiłku, zauważanie niewielkich nawet postępów w tym zakresie.</p>	<p>bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.</p> <p>Szczególną uwagę zwrócić na ucznia w sytuacji zagrożenia, w trakcie ewakuacji.</p>	<p>wiadomości; stosować testy wyboru, zdania niedokończone, teksty z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania</p> <p>Przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie, często oceniać prace domowe.</p>
Uczniowie z dysgrafią	Brzydkie, nieczytelne pismo.	Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej, powinny być ogólne, takie same, jak dla innych		

		<p>uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne, np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytał ustnie z tego zakresu materiału; może też skłaniać ucznia do pisania pracy domowej drukowanymi literami lub na komputerze.</p> <p>Należy systematycznie monitorować postępy ucznia (notatki, ćwiczenia) i zachęcać do starannego pisania.</p>		
Zaburzenia emocjonalne	<p>Problem z koncentracją uwagi.</p> <p>Pojawianie się zachowań nietypowych.</p> <p>Nadruchliwość.</p>	<p>Nie ponaglać w czasie odpowiedzi, nie krytykować przed grupą, zaczynać od zadań łatwych i krótkich, potem stopniowo przechodzić do trudniejszych.</p> <p>Uwzględnia się trudności w orientacji na planach i mapie;</p>	<p>Unikać odpytywania na środku sali, stworzyć możliwość pisania krótkich odpowiedzi drukowanymi literami, a dłuższych za pomocą komputera,</p>	<p>Oceniać indywidualnie, unikać form współzawodnictwa, Eksponować pozytywną oceną - każde osiągnięcie ucznia. Przy ocenie prac pisemnych nie brać pod uwagę estetyki danej pracy, lecz treści w niej zawarte.</p>
Uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera	<p>Nieharmonijność rozwoju dziecka.</p> <p>Szybkie zniechęcanie się dzieci w obliczu zadań dla nich zbyt trudnych i brak zainteresowania w zetknięciu ze zbyt łatwymi.</p>	<p>Zadbać o trafny dobór poziomu i formy prezentowanego materiału edukacyjnego, uczniowie mogą wykazywać spory zakres wiedzy z części materiału przy jednoczesnych wyraźnych brakach w innej.</p> <p>Monitorować samodzielną pracę ucznia na lekcji, w razie potrzeby ukierunkowywać i udzielać wskazówek.</p> <p>Uwzględniać ograniczenia przy wykonywaniu zadań manualnych.</p> <p>Stale motywować i doceniać wysiłek, zaangażowanie i drobne sukcesy;</p>	<p>Dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela.</p> <p>Zapewnić odpowiednią pozycję ciała przy pracy.</p>	<p>Różnicować formy sprawdzania wiedzy, stosować różnorodne typy zadań.</p> <p>W trakcie unikać form opisowych na rzecz testów lub odpowiedzi ustnych.</p> <p>Przygotowywać dla ucznia pytania pomocnicze lub plan pracy pisemnej.</p>

		<p>nagradzać za przestrzeganie norm i zasad.</p> <p>Obserwować uczniów, dobierać ćwiczenia do aktualnych zainteresowań i odpowiedniej skali trudności.</p> <p>Wspierać ucznia we współdziałaniu i współpracy z innymi – angażować go do wspólnych ćwiczeń; kształtować umiejętności społeczne w zakresie nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami tak, aby uczeń łatwiej radził sobie z emocjami, a w konsekwencji poczuł się bezpiecznie.</p> <p>Umożliwiać pracę w małych grupach, a także jak najczęstsze zabieranie głosu; inicjować sytuacje sprzyjające budowaniu relacji z innymi osobami.</p>		Przekazywać jasne, proste i zwięzłe polecenia.
Uczniowie z ADHD	Trudności w koncentracji uwagi, problemy z kontrolą impulsywności, trudności z dokończeniem podjętego działania, z wypełnianiem obowiązków szkolnych, ze	<p>Wyznaczać uczniowi konkretny cel i dzielić zadania na mniejsze możliwe do zrealizowania etapy.</p> <p>Pomagać w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności, wydając jasno sprecyzowane polecenia (na raz tylko jedno polecenie), skracać zadania poprzez dzielenie ich na mniejsze zadania cząstkowe.</p> <p>Zadawać małe partie materiału,</p>	<p>Posadzić ucznia w miejscu, gdzie będzie najmniej różnorodnych bodźców, które rozpraszałyby jego uwagę.</p> <p>Wprowadzać jak najmniej zmian</p>	<p>Różnicować formy sprawdzania wiedzy, stosować różnorodne typy zadań.</p> <p>Dzielić dłuższe sprawdziany na części, wydłużać czasu na odpowiedź, ćwiczenia praktyczne,</p>

	<p>zorganizowaniem sobie pracy., Ociąganie się lub unikanie zajęć wymagających dłuższego wysiłku umysłowego, łatwe rozpraszenie się pod wpływem bodźców zewnętrznych, nadruchliwość, wyrywanie się z odpowiedzią (nie potrafi poczekać na swoją kolej, przerywa i przeszkadza innym).</p>	<p>sprawdzać stopień zrozumienia wprowadzonego materiału, zmniejszyć ilość materiału przepisywanego z tablicy do zeszytu, dokonywać modyfikacji ćwiczeń i zadań.</p> <p>Skracać zadania i prace domowe na mniejsze zadania cząstkowe.</p> <p>Skupiać uwagę dziecka na tym, co najważniejsze (wyróżniać kolorem najważniejsze informacje w tekście, stosować sygnały-ważne, uwaga!). Formułować informacje dotyczące pracy domowej w sposób jasny i przejrzysty. Stale przypominać o panujących zasadach, Szukać i przekazywać uczniowi możliwe do zaakceptowania przez otoczenie sposoby rozładowania złości, agresji.</p>	<p>w otoczeniu, eliminować rozprasające odgłosy, przedmioty, dekoracje.</p>	<p>przypominać o sprawdzaniu.</p>
<p>Uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim</p>	<p>Niższe niż przeciętne funkcjonowanie intelektualne z jednocześnie współwystępującym ograniczeniem w zakresie dwóch lub więcej spośród</p>	<p>Realizacja podstawy programowej skupia się na: dalszym rozwijaniu sprawności językowych, pracy nad spójnością wypowiedzi uczniów i kształtowaniem umiejętności prowadzenia rozmowy. Praca z tekstami źródłowymi musi odbywać się przy dużym wsparciu nauczyciela i z zastosowaniem pewnych</p>	<p>Posadzić ucznia w miejscu, gdzie będzie najmniej różnorodnych bodźców, które rozpraszałyby jego uwagę.</p> <p>Umożliwić dziecku</p>	<p>Sprawdzanie wiedzy ograniczyć do odpowiedzi ustnych.</p> <p>Przygotować dla ucznia pytania pomocnicze.</p>

	<p>następujących umiejętności przystosowawczych: porozumiewania się, samoobsługi, trybu życia domowego, społecznienia, korzystania z dóbr społeczno-kulturalnych, samodzielności, troski o zdrowie i bezpieczeństwo, umiejętności szkolnych, organizowania czasu wolnego i pracy. Trudności w uczeniu się wynikają z zaburzeń: spostrzegania, uwagi, pamięci, myślenia, mowy, sprawności motorycznych, ale także procesów emocjonalnych, motywacyjnych, adaptacji społecznej</p>	<p>ułatwień, np.: map myślowych, inscenizacji, filmów, zastępników wizualnych, schematów, porównań itp. Uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim mogą mieć trudności z: zapamiętaniem faktów historycznych i określaniu ich związków przyczynowo – skutkowych. Konieczne jest: systematyczne powtarzanie i utrwalanie wiedzy, należy prezentować i powtarzać wiedzę w różnych kontekstach, formach oraz z wykorzystaniem różnych środków dydaktycznych, realizacja podstawy programowej - ograniczenia się do najważniejszych aspektów omawianego zagadnienia historycznego, bazowania na pamięci mechanicznej ucznia, dzielenia treści na małe kroki oraz podejmowania dodatkowych działań wizualizujących treści.</p>	<p>odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi mu lepsze zrozumienie ich wypowiedzi. Nauczyciel, mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu dziecka, zwrócony twarzą w jego stronę.</p>	
<p>Uczeń z niepełnosprawnością ruchową</p>	<p>Trudności wynikające z niepełnosprawności</p>	<p>Motywować ucznia do częstego wypowiedzania się i nagradzać za podejmowany wysiłek.</p>	<p>Unikać odpytywania na środku sali, stworzyć</p>	<p>Różnicować formy sprawdzania wiedzy,</p>

	<p>ruchowej: kłopoty z poruszaniem się, pisaniem.</p>	<p>Nie zmuszać ucznia do wypowiedzi ustnych. Umożliwiać uczniowi dyskusję z uczniami w grupach. Nie wymagać odpowiedzi całym zadaniem, akceptować odpowiedzi krótkie, np. jedno lub dwuwyrazowe; zadawać krótkie, zrozumiałe pytania. Zapisywać na tablicy najważniejsze pojęcia z przeprowadzanej lekcji. Stosować aktywizujących metod nauczania. Często używać środków informatycznych. Doceniać, nagradzać w umówiony sposób każdą próbę komunikowania się. Nie pospieszać ucznia w czasie wypowiedzi. Nie zmuszać ucznia do wypowiadania się, gdy wyraźnie oponuje. Kontrolować, czy uczeń rozumie zadawane pytania; zadawać krótkie, proste pytania.</p>	<p>możliwość pisania krótkich odpowiedzi drukowanymi literami, a dłuższych za pomocą komputera.</p> <p>Pozwalać wypowiadać się uczniowi w możliwie najkorzystniejszy dla niego sposób.</p> <p>Notować uczniowi w zeszycie pracę domową/lub przygotowywać zwięzłą notatkę lub sprawdzać, czy ją zanotował.</p>	<p>stosować różnorodne typy zadań.</p> <p>Unikać form opisowych na rzecz testów lub odpowiedzi ustnych.</p> <p>Przygotowywać dla ucznia pytania pomocnicze.</p> <p>Przekazywać jasne, proste i zwięzłe polecenia.</p>
--	---	---	---	---

Kryteria oceniania na poszczególne stopnie:

CELUJĄCY:

- ✓ wiedza na poziomie znacznie przekraczającym wymagania programowe,

- ✓ pełne rozumienie wiadomości programowych i na ich podstawie operowanie treściami programowymi,
- ✓ samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą historyczną w teorii i praktyce,
- ✓ odpowiedzi ustne i pisemne świadczące o opanowaniu wiedzy we właściwym zakresie problemowym,
- ✓ swobodne operowanie faktami, dostrzeganie między nimi związków, ukazywanie związków między zjawiskami z różnych dziedzin życia,
- ✓ aktywność na lekcjach,
- ✓ systematyczność i pilność w nauce.

BARDZO DOBRY

- ✓ materiał został opanowany we właściwym zakresie problemowym,
- ✓ samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą historyczną w teorii i praktyce (odpowiedzi nie wychodzą poza obowiązujący program nauczania),
- ✓ duża szczegółowość w przedstawianiu faktów,
- ✓ podejmowanie samodzielnej oceny zjawisk i faktów historycznych,
- ✓ duża aktywność na zajęciach,
- ✓ w pracach pisemnych i w wypowiedziach ustnych właściwe używanie terminologii historycznej,
- ✓ systematyczność i pilność w nauce

DOBRY

- ✓ materiał nie został w pełni opanowany i zrozumiany,
- ✓ materiał opanowany w zakresie podstaw programowych,
- ✓ w odpowiedziach ustnych lub pisemnych występują drobne błędy rzeczowe i merytoryczne,
- ✓ ograniczona umiejętność analizy problemu,
- ✓ poprawne stosowanie słownictwa i terminologii historycznej,
- ✓ poprawne rozumienie i stosowanie pojęć historycznych,
- ✓ poprawne przedstawianie związków przyczynowo – skutkowych,

- ✓ uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych.

DOSTATECZNY

- ✓ materiał został opanowany i zrozumiany w niewielkim stopniu,
- ✓ odpowiedzi ustne i pisemne tylko częściowo odpowiadają podstawowym zagadnieniom,
- ✓ zdarza się błędne używanie terminologii historycznej,
- ✓ sporadyczne używanie właściwych pojęć,
- ✓ brak własnej oceny wydarzeń,
- ✓ niesamodzielność i odtwórczość w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych,
- ✓ bierna postawa na zajęciach,
- ✓ w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych ubogie słownictwo, błędne stosowanie terminologii historycznej.

DOPUSZCZAJĄCY

- ✓ materiał został opanowany tylko w zakresie podstawowych wiadomości,
- ✓ ograniczone, częściowe przedstawianie pojęć historycznych,
- ✓ poprawne rozumienie treści programowych przy znacznej pomocy nauczyciela,
- ✓ niewielkie umiejętności posługiwania się wiedzą w teorii i w praktyce,
- ✓ zaburzona umiejętność wskazywania związków przyczynowo – skutkowych,
- ✓ liczne błędy w rozumieniu i używaniu pojęć historycznych,
- ✓ umiejętność właściwego doboru materiału,
- ✓ ubogie słownictwo, pełne uproszczeń i nieściśłości,
- ✓ sporadyczna aktywność na lekcjach,
- ✓ sporadyczne przygotowywanie się do zajęć,
- ✓ odpowiedzi pisemne i ustne w dużej części nie na temat,

NIEDOSTATECZNY

- ✓ materiał nie został opanowany nawet w zakresie wiadomości podstawowych mimo znacznej pomocy nauczyciela,
- ✓ nieznanostwo podstawowych faktów z zakresu historii,
- ✓ brak umiejtnosci i stosowania wiedzy w teorii i praktyce,
- ✓ błędne rozumienie pojęć, złe ich stosowanie,
- ✓ prace pisemne i odpowiedzi ustne nie na temat,
- ✓ nie wypełnianie poleceń nauczyciela,
- ✓ brak odrobionych prac domowych,
- ✓ lekceważący stosunek do przedmiotu i nauczyciela,
- ✓ brak aktywności na lekcjach.

IX. Wymagania programowe z historii do programu nauczania „Wczoraj i dziś” na poszczególne oceny:

KLASA IV

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny- uczeń:				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Z historią na Ty						

1. Historia – nauka o przeszłości	– historia jako nauka o przeszłości – historia a baśnie i legendy – efekty pracy historyków i archeologów – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>historia, współczesność bańń przeszłość, historycy, legenda</i> , – rozróżnia przeszłość od współczesności – rozróżnia fikcję (al. bańń) od rzeczywistości historycznej, potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> – rozróżnia pracę historyków i archeologów, – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i hist. – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki – dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych	– porównuje pracę historyków i archeologów – wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych – wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej	– omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów, – wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych – przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością	– potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie – przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych
2. Historia wokół nas	– znaczenie pamiętek rodzin, drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny – „wielka” i „mała” ojczyzna – patriotyzm jako miłość do ojczyzny, – sposoby wyrażania patriotyzmu – „małe ojczyzny” i ich tradycje, – znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, „mała ojczyzna”, patriotyzm</i>	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm</i> – podaje przykłady świąt rodzinnych – podaje przykłady pamiętek rodzinnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna”</i> – przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny – wyjaśnia, czym jest patriotyzm – podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych	– wyjaśnia, czym jest genealogia – wskazuje na mapie Polskę własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę – podaje przykłady regionalnych tradycji – charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów	– wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię – tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie – charakteryzuje inne regiony państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną	– przedstawia historyczną genezę regionu – wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu – ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo dużej
3. Mieszkamy w Polsce	– państwo polskie i jego regiony – mój region częścią Polski – naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium – dziedzictwo narodowe – polskie symbole narodowe – polskie święta państwowe – znaczenie terminów: państwo, region, naród, mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: państwo, region, naród – wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice – zna poprawną nazwę państwa polskiego	– poprawnie posługuje się terminami: mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia – wymienia elementy współtworzące państwo – wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze – przedstawia polskie symbole narodowe – przedstawia najważniejsze święta państwowe – wskazuje na mapie stolicę państwa	– wskazuje Polskę na mapie świata, główne krainy historyczno-geograficzne oraz najważniejsze. Miasta, – rozróżnia pojęcia naród i społeczeństwo – przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowe, – wskazuje przykłady instytucji dbających o dziedzictwo narodowe, – opisuje właściwy sposób zachowania wzgl. dem symboli narodowych, – podaje przykłady	– wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii – rozróżnia mniejszość narodową od etnicznej – wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe – przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE	– omawia genezę polskich symboli narodowych – wyjaśnia pojęcia: emigracja, uchodźcy

	narodowe, Polonia			mniejszości narodowych żyjących w Polsce		
3. Czas w historii	<ul style="list-style-type: none"> – chronologia i przedmiot jej badań, – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat – podstawowe określenia czasu historycznego (data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek), – cyfry rzymskie oraz ich arabskie. Odpowiedniki –epoki hist.: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność, ich daty graniczne 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (data, tysiąclecie, wiek) – umieszcza daty na osi czasu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: chronologia, okres p.n.e. i n.e – zamienia cyfry arabskie na rzymskie – wyjaśnia, czym jest epoka historyczna – porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cezury czasowe epok historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne epoki historyczne – podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery – wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim
4. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> – obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia – podział czasu na wieki i półwiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy naucz. Określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie, – poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e., – oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom – oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków – przyporządkowuje wydarzenia do epok hist. 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków – przyporządkowuje wydarz. Do epok hist. 	
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> – podobieństwa i różnice między mapą a planem – znaczenie mapy w pracy historyka – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej – najstarsze mapy świata 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: mapa, plan – dostrzega różnice między mapą a planem 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: legenda, symbol, róża wiatrów – przygotowuje proste plany miejscowe – objaśnia symbole legendy mapy – odczytuje z mapy podstawowe informacje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest kartografia – wyjaśnia, czym jest skala mapy – rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje i wyciąga wnioski z mapy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia elementy historii kartografii – wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów						

1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków, – legendarne początki państwa polskiego – książę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą, – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: plemię, Słowianie, Piastowie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: plemię, Słowianie – wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: Piastowie – przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego – wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska” – wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić okolicz. Zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka – wymienia legendarnych protoplastów Mieszka, – przedstawia najważn. Konsekwencje przyjęcia chrztu – lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I – opisuje bitwę pod Cedynią 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich – określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej – omawia dokument Dagome iudex
5. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha w Prusach, – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III, – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie – opisuje wygląd grodu średniowiecznego – wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: misja, relikwie – zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025 – charakteryzuje postać św. Wojciecha – opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej 	<ul style="list-style-type: none"> – zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002–1018 – opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów – przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej – wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
*W średniowiecznym klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> – zakony chrześcijańskie – życie w klasztorze – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor – charakteryzuje wygląd mnichów – opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: reguła zakonna, skryptorium, pergamin – podaje przykłady zakonów – opisuje życie wewnątrz klasztoru 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich – wyjaśnia, jak należy rozumieć nakaz obowiązujący benedyktynów módl się i pracuj – opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg, wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę – wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich – wyjaśnia, jakie są związki między mnichami a nauką historyczną

6. Polska Kazimierza Wielkiego	<p>– Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego, – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka, – umocnienie granic państwa – zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną – utworzenie Akademii Krakowskiej, – znaczenie term. Uniwersytet</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: uniwersytet – wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki” – opisuje wygląd średniowiecznego zamku</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: dynastia, uczta u Wierzyńka – zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 – wyjaśnia powiedzenie – zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</p>	<p>– wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego – opisuje zjazd monarchów w Krakowie – wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej – wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego – argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy</p>	<p>– porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza Wielkiego dla państwa polskiego</p>
*Rycerze i zamki	<p>*średniowieczni rycerze i ich rola *funkcje i wygląd zamków *od pazia do rycerza * uzbrojenie rycerskie * turnieje rycerskie * kodeks rycerski</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rycerz, zbroja, herb, zamek – opisuje wygląd średniowiecznego rycerza</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: paż, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony – wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem, – opisuje wygląd średnio-wiecznego zamku – charakteryzuje turnieje rycerskie</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze – przedstawia powinności rycerskie – charakteryzuje kodeks rycerski</p>	<p>– podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie</p>	<p>– przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach</p>
7. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<p>– objęcie władzy przez Jadwigę, – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki, – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie, – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – zagrożenie ze strony Krzyżaków, – znaczenie terminów: unia, Jagiellonowie</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela, poprawnie posługuje się terminem: Jagiellonowie – wie, kim był Władysław Jagiełło – wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: unia – zna wydarzenia związane z datami: 1385 – przedstawia główne konsekwencje unii w Krewie</p>	<p>– opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów – przedstawia okoliczności zawiazania unii polsko-litewskiej – wymienia postanowienia unii w Krewie</p>	<p>– omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw</p>	<p>– przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie – na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii</p>

5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> – rycerz – cechy charakterystyczne – postać Zawiszy Czarnego – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rycerz, miecz, herb – opisuje wygląd i cechy rycerza – podaje przykłady różnych herbów 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: giermek, kopia, kodeks honorowy – zna wydarzenia związane z datami: 1410 – charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego – wyjaśnia powiedzenie: polegać jak na Zawiszy 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rycerski kodeks honorowy – przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka – wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej – przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> – Mikołaj Kopernik i jego życie, – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię,– dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii,– znaczenie terminu astronomia 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: astronom, obserwatorium, luneta – wie, kim był Mikołaj Kopernik 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: astronomia, teoria heliocentryczna – wyjaśnia powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec – przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej						
1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	<ul style="list-style-type: none"> – kariera polityczna Jana Zamoyskiego, – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto renesansowe, Akademia Zamojska (Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie) – znaczenie terminów: szlachta, kanclerz, hetman 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: szlachta – wskazuje na mapie Zamość 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: kanclerz, hetman, akademia – charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna królów elekcyjnych: Stefana Batorego i Zygmunta III Wazę– opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w., – charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego – wyjaśnia słowa Zamoyskiego: Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną – przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu – wyjaśnia pojęcie populizm polityczny
2. XVII wiek – stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> – potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego– król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami– rola husarii w polskich sukcesach militarnych– znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: potop szwedzki, husaria, Jasna Góra – opisuje wygląd i uzbrojenie husarii 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: potop szwedzki, wielki wezyr, islam, odsiecz,– zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683,– wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów,– zna postaci: A. Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry – wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego – wyjaśnia słowa Jana Sobieskiego: lepiej w cudzej ziemi, o cudzym chlebie wojować, aniżeli 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej

	terminów: potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz			– wyjaśnia powiedzenie: Polska przedmurzem chrześcijaństwa	– samym się bronić o swoim chlebie	
*Czasy Stanisławowskie	* ideały epoki oświecenia * dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego * ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie * kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele * zabytki budownictwa i architektury polskiej 2. Poł. XVIII w.	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: encyklopedia, edukacja, reformy – wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa – proponuje własne reformy w państwie oraz edukacji i wyjaśnia ich celowość	– poprawnie posługuje się terminami: Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe–wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października	– charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania	– wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie– wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu” – wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego	– wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	– sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w.– Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej przez Rosję, Prusy i Austrię– dowództwo T. Kościuszki w powstaniu w 1794 r. , – bitwa pod Racławicami i rola kosynierów, – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rozbiory, powstanie – wymienia państwa, które dokonały rozbiorów – przedstawia cel powstania kościuszkowskiego	– poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, kosynierzy – zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795 – charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki	– charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego	– podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów, – wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym – charakteryzuje program polityczno-społeczny T. Kościuszki – wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkow.	– wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej
4. Józef Wybicki i hymn Polski	– losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej– Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady,– generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w utworzeniu Legionów Polskich,–J. Wybicki – autor Mazurka Dąbrowskiego– znaczenie słów Mazurka Dąbrowskiego,– Mazurek Dąbrowskiego hymnem Polski,– znacze-	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: hymn państwowy – zna nazwisko autora hymnu państwowego – potrafi objaśnić pierwszą zwrotkę i refren hymnu	– poprawnie posługuje się terminami: emigracja, legiony – zna wydarzenia związane z datą: 1797 – wskazuje na mapie Francję, Włochy, Lombardię – charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego	– przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbrozie – opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady – wie, kiedy Mazurek Dąbrowskiego został polskim hymnem narodowym	– przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech – wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona	– charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte – ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje

	nie terminów: emigracja, legiony, hymn państwowy					
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	– Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego, – branka i wybuch powst styczniowego – wojna partyzancka – funkcjonowanie państwa powstańczego, – Romuald Traugutt dyktatorem powstania, – represje po upadku powstania styczniowego, – znaczenie terminów: zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, dyktator, wojna partyzancka, zesłanie	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zabory, zabór rosyjski, wojna partyzancka – wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie – charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej	– poprawnie posługuje się terminami: działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie – zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864 – pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego – charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta	– charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim – wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną – opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego – przedstawia skutki powstania	– opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego – wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło – ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim	– porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniem – przedstawia różne metody walki o polskość
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	– edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet, – kariera naukowa M. Skłodowskiej-Curie, – Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej-Curie, – polscy nobliści – znaczenie terminów: tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: tajne nauczanie, laureat – wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim?	– poprawnie posługuje się terminami: Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający – charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie – charakteryzuje postać i Marii Skłodowskiej-Curie	– porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne – wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający, – wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji – przedstawia jej dokonania, wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla	– wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla – opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela	– wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym

Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce

1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową,– udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej,– odzyskanie niepodległości przez Polskę – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska,– Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa,– Narodowe Święto Niepodległości,– znaczenie terminów: II Rzeczypospolita, Naczelnik Państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: II Rzeczpospolita – wskazuje na mapie obszar II RP – wie, kiedy i z jakiej okazji obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: I wojna światowa, Naczelnik Państwa – zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r. – charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność J. Piłsudskiego przed I wojną świat. – wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny świat. – przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny świat. – wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem pańs. – opisuje przebieg Bitwy Warszawskiej, - wyjaśnia rolę J. Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa Polsk. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej, która umożliwiła Polakom odzyskanie niepodległości
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> * Rosja Sowiecka i komunizm * wojna polsko-bolszewicka * Bitwa Warszawska i jej legenda * 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: RP, łańi,– przedstawia głównodowodzącego wojsk polskich w bitwie pod Warszawą,– wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej oraz przebieg wschodniej granicy II RP 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: komunizm, bolszewicy, cud nad Wisłą – zna wydarzenia związane z datami: 15 sierpnia 1920 r – wyjaśnia, dlaczego 15 lipca 1920 r. obchodzone jest Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP – omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej – ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia – charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą” 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak się miały ideały komunizmu do praktyki – podaje przykłady współcześnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> – problemy odrodzonej Polski,– zaślubiny Polski z morzem,– zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy,– Gdynia polskim „oknem na świat”,– znaczenie terminów: eksport, okręg przemysłowy 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: gospodarka, przemysł, minister, bezrobocie – wskazuje na mapie Polski Gdynię – wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat” 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: eksport, import, okręg przemysłowy – charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego – wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego – przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie
3. Zośka, Alek i Rudy	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch II wojny światowej,– sytuacja społeczeństwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady udziału żołnierzy

– bohaterscy harcerze	pod niemiecką okupacją,– Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) ,– akcja pod Arsenalem,– batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim,– powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia,– znaczenie terminów: okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi	posługuje się terminem: okupacja – wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa – opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją	– zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r., 1945 – charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego	– przedstawia przebieg powstania warszawskiego – ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją	– przedstawia politykę ZSRR wobec Polaków (mord katyński)	polskich na frontach II wojny światowej
4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”	– polityka Niemiec wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne – raporty W. Pileckiego – represje komunistów i śmierć W. Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: obozy koncentracyjne, „żołnierze niezłomni”	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: obozy koncentracyjne – opisuje politykę Niemiec wobec ludności żydowskiej – wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej	– poprawnie posługuje się terminem „żołnierze niezłomni” – zna zbrodnie niemieckie popełnione na Żydach – charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny – wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła – wyjaśnia pojęcie „żołnierze niezłomni”	– wskazuje na mapie największe niemieckie obozy koncentracyjne – charakteryzuje postać i działalność Witolda Pileckiego – opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich – ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka	– wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów – charakteryzuje działalność opozycji antykomunistycznej – rozumie dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej	– wyjaśnia pojęcie suwerenność – wyjaśnia pojęcie „żelazna kurtyna” oraz jego genezę – charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	– opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu,– wybór Karola Wojtyły na papieża ,– pielgrzymki papieża do ojczyzny: Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!,– wsparcie Kościoła dla Polaków protestujących przeciw rządów komunistów ,– Jan Paweł II jako papież pielgrzym,– znaczenie terminów: papież, konklawe, kardynał, pontyfikat	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: papież – wskazuje na mapie przebieg granic państwa polskiego po II wojnie światowej – wie, kim był Karol Wojtyła	– poprawnie posługuje się terminami: konklawe, kardynał, pontyfikat – charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla wiernych – wyjaśnia, dlaczego w czasach komunizmu ukształtowała się opozycja	– opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL – charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu	– wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego	– podaje przykłady protestów Polaków wobec władz komunistycznych

6. „Solidarność” i jej bohaterowie	– kryzys PRL w latach 70. XX w.,– działalność opozycyjna,– strajki robot. i powstanie NSZZ „Solidarność”,– bohaterowie „Solidarności” – L. Wałęsa, A. Walentynowicz, A. Gwiazda,– wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji,– przełom 1989 r. i upadek komunizmu,– znaczenie terminów: strajk, związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: kryzys, strajk – wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent	– poprawnie posługuje się terminami: związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół – zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989 – wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych,– zna głównych bohaterów „Solidarności” – L. Wałęsę, A. Walentynowicz, A. Gwiazdę	– opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność” – przedstawia główne postulaty „Solidarności” – wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny – wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu	– wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską	– opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem
------------------------------------	---	---	--	--	---	--

Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej.

KLASA V

Temat lekcji w podręczniku	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny- uczeń:				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> • pochodzenie człowieka • różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia • życie człowieka pierwotnego • epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza • początki rolnictwa i udomowienie zwierząt • dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludzom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność	– wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, brązu, żelaza</i> 	<p>umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych</p>	<p>pierwotnych</p> <p>– charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nabywania umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka</p>		<p>zasiedliła różne kontynenty</p>	
8. Mias ta- pańs twa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> Mezopotamia jako kolebka cywilizacji znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii powstanie pierwszych państw zajęcia różnych grup społecznych Kodeks Hammurabiego terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i></p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka</p> <p>– wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>	<p>– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa</p>	<p>– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii</p> <p>– wymienia współczesne powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>
9. W Egip cie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji Egipt darem Nilu osiągnięcia cywilizacji egipskiej struktura społeczna wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil</p> <p>– opisuje wygląd piramid</p> <p>– porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i></p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– opisuje zakres władzy faraona</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną Egiptu</p> <p>– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów</p> <p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel</p>

<p>4. W starożytnym Izraelu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • judaizm jako przykład religii monoteistycznej • biblijne dzieje Izraelitów • Dekalog i Tora • postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon • terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i></p> <p>– wyjaśnia, o czym opowiada Biblia</p> <p>– wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę</p> <p>– wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem</p>	<p>– opisuje główne etapy historii Izraelitów</p> <p>– charakteryzuje judaizm</p> <p>– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela</p>	<p>– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i></p> <p>– podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce</p>
<p>5. Cywilizacje Indii i Chin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu • system kastowy w Indiach • cywilizacja Doliny Indusu • terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i>– wskazuje na mapie: Indie, Chiny</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i></p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu</p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej</p> <p>– wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie</p>	<p>– opisuje system kastowy w Indiach</p> <p>– charakteryzuje wierzenia hinduistyczne</p>	<p>– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem</p> <p>– przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy</p>	<p>– charakteryzuje buddyzm</p> <p>– opowiada o filozofii Konfucjusza</p>
<p>6. Od hieroglifów do alfabetu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji • pismo a prehistoria i historia • terminy: <i>papyrus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i></p> <p>– wyjaśnia, do czego służy pismo</p> <p>– charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>papyrus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka</p> <p>– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne</p> <p>– omawia przyczyny wynalezienia pisma</p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń</p> <p>– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p> <p>– przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny</p> <p>– opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse'a, język migowy)</p>

* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	<ul style="list-style-type: none"> wyprawa Napoleona do Egiptu hieroglify – litery czy słowa? postaci: Jean F. Champollion terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> 	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokracja Ateny	<ul style="list-style-type: none"> warunki naturalne Grecji życie w greckiej polis cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, akropol, demokracja, zgromadzenie ludowe, agora</i> postaci historyczne: Perykles 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego
*2. Sparta i wojny z Persami	<ul style="list-style-type: none"> ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty cechy i etapy wychowania spartańskiego powstanie i rozwój imperium perskiego wojny grecko-perskie terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i>	– porównuje ustroje Aten i Sparty – opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidas
3. Bogowie i mity	<ul style="list-style-type: none"> wierzenia starożytnych Greków mitologia grecka najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie	– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków	– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazelogizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantalą, nić</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> • terminy: <i>Olimp</i>, <i>mity</i>, <i>heros</i>, <i>Partenon</i>, <i>Herakles</i>, <i>Achilles</i>, <i>Odyseusz</i>, <i>wojna trojańska</i>, <i>koń trojański</i> • postać historyczna: Homer 		<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i> 		<ul style="list-style-type: none"> <i>Ariadny</i> – opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi
4. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> • wspólne elementy w kulturze greckich polis • najważniejsze dokonania sztuki greckiej • narodziny teatru greckiego • znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie • grecka matematyka i medycyna • rola sportu w życiu starożytnych Greków • terminy: <i>Wielkie Dionizje</i>, <i>amfiteatr</i>, <i>tragedia</i>, <i>komedia</i>, <i>filozofia</i>, <i>igrzyska</i>, <i>olimpiada</i>, <i>Olimpia</i>, <i>stadion</i>, <i>pięciobój olimpijski</i> • postaci historyczne: Fidasz, Arystofanes, Ajschylos, Myron, Platon, Sofokles, Eurypides, Tales z Miletu, Sokrates, Pitagoras, Arystoteles, Hipokrates, 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr</i>, <i>igrzyska</i>, <i>olimpiada</i>, <i>stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje</i>, <i>amfiteatr</i>, <i>tragedia</i>, <i>komedia</i>, <i>filozofia</i>, <i>igrzyska</i>, <i>olimpiada</i>, <i>Olimpia</i>, <i>stadion</i>, <i>pięciobój olimpijski</i> – wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles – zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym – przybliża postać i dokonania Archimedesa – podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę
*5. Imperium Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • podboje Aleksandra Wielkiego • wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) • wyprawa Aleksandra do Indii • kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego • terminy: <i>imperium</i>, <i>falanga macedońska</i>, <i>węzeł gordyjski</i>, <i>hellenizacja</i>, <i>kultura hellenistyczna</i> • postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium</i>, <i>węzeł gordyjski</i>, <i>hellenizacja</i> – wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie – opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego – opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej – przedstawia skutki podbojów Aleksandra – zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. – posługuje się terminami: <i>falanga macedońska</i>, <i>kultura hellenistyczna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej – charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia siedem cudów świata – wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego

* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	<ul style="list-style-type: none"> • siedem cudów świata • konstrukcja latarni morskiej na Faros 	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego
---	--	---	--	---------------------------------	--------------------------------------	--

Rozdział III. Starożytny Rzym

1. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> • legendarne początki państwa rzymskiego • zasady ustrojowe republiki rzymskiej • społeczeństwo starożytnego Rzymu • dokonania Gajusza Juliusza Cezara • upadek republiki • powstanie cesarstwa rzymskiego • terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> • postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej	– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie – przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • podboje rzymskie • Imperium Rzymskie i jego prowincje • organizacja armii rzymskiej • podział cesarstwa • upadek cesarstwa zachodnio-rzymskiego • terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legionści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy	– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera

			– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego			
3. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> • Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto • życie codzienne i rozrywki w Rzymie • podział społeczeństwa rzymskiego • wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa • terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, plebs, niewolnicy, westalki</i>–<i>patrycjusz, e</i> wymienia 40 osiedleń 4040e bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały– charak. Różne grupy społ. Rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>
4. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> • Rzymianie jako wielcy budowniczowie • kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków • prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa • najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie - terminy: <i>kopuła, akwedukt, Koloseum, łuk triumfalny, Circus Maximus, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> • postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>– omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p> <p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>
5. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> • Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej • przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie • rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa • Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i></p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>

	cesarstwie • terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> • postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki		– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego	– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.		
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	• rola szlaków handlowych w starożytności • bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian • kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
I. Bizancjum w czasach świetności	• cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego • dokonania Justyniana I Wielkiego • Konstantynopol jako Nowy Rzym • tradycja grecka w Bizancjum • osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków • upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki • terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> • postaci historyczne: Justynian I Wielki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
10. Arabowie i początek	• pochodzenie Arabów • działalność Mahometa i narodziny islamu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah,</i>	– przedstawia postać i działalność Mahometa	– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy	– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych

<p>ątki islamu</p>	<ul style="list-style-type: none"> religia muzułmańska i jej zasady dżihad i podboje Arabów kultura i nauka arabska terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> postaci historyczne: Mahomet 	<p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p><i>Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności</p>	<p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>
<p>11. Nowe państwa w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> powstanie państwa Franków cesarstwo Karola Wielkiego rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie Rzesza Niemiecka terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>
<p>12. Konflikt papieski z cesarstwem</p>	<ul style="list-style-type: none"> wielka schizma wschodnia i jej skutki spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV konkordat wormacki i jego postanowienia terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, synod, ekskomunika, konkordat inwestytura</i> postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>

			– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV			
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcie Ziemi Świętej przez Turków • synod w Clermont • utworzenie Królestwa Jerozolimskiego • powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków • upadek twierdzy Akka • skutki wypraw krzyżowych • terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> • postaci historyczne: papież Urban II 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy	– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola – ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	<ul style="list-style-type: none"> • zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat • wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy • przyczyny kasacji zakonu • polskie posiadłości templariuszy 	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						

I. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • podział na seniorów i wasali • społeczna drabina feudalna • podział społeczeństwa średniowiecznego na stany • terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
13. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> • ideał rycerza i jego obowiązki • od pazia do rycerza • życie codzienne rycerzy • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • kultura rycerska • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię najslawniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> • rola turniejów rycerskich • przebieg turniejów • konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju • obyczajowość turniejowa 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg turniejów rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa
14. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich • lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie

	<p>wiejskiej • terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzca, kupcy, targi, rzemieślnicy, rynek, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpółowka, pług, radło, brona</i></p>		<p><i>trójpółowka, pług, radło, brona</i> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej</p>			
15. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki • religijność doby średniowiecza • średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym klasztorze • średniowieczne szkolnictwo • terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> • postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację</p> <p>– wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>– charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu</p> <p>– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne</p> <p>– wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i></p> <p>– charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo</p> <p>– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne</p> <p>– przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu</p>	<p>– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze</p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapituła</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku</p> <p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>
16. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • rola sztuki w średniowieczu • znaczenie <i>biblia pauperum</i> • styl romański i jego cechy • styl gotycki i jego charakterystyczne elementy • rzeźba i malarstwo średniowieczne • pismo i miniatury w rękopisach • zabytki średniowieczne w Polsce • terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, witraże, sklepienie, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>

Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów

I. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych • gród w Biskupinie • Słowianie w Europie i ich kultura • wierzenia dawnych Słowian • pierwsze państwa słowiańskie • plemiona słowiańskie na ziemiach polskich • terminy: <i>kurhan</i>, <i>kamienne kręgi</i>, <i>Biskupin</i>, <i>wielka wędrówka ludów</i>, <i>plemię</i>, <i>Słowianie</i>, <i>Swaróg</i>, <i>Perun</i>, <i>Świętowit</i>, <i>Państwo Wielkomorawskie</i>, <i>Wiślanie</i>, <i>Polanie</i> • postaci hist: święty Cyryl i święty Metody 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów</i>, <i>plemię</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan</i>, <i>kamienne kręgi</i>, <i>Biskupin</i>, <i>wielka wędrówka ludów</i>, <i>Słowianie</i>, <i>Swaróg</i>, <i>Perun</i>, <i>Świętowit</i>, <i>plemię</i>, <i>Państwo Wielkomorawskie</i>, <i>Wiślanie</i>, <i>Polanie</i></p> <p>– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje wierzenia Słowian</p> <p>– wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich</p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim</p> <p>– wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim</p>
17. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój państwa Polan • dynastia Piastów • panowanie Mieszka I • małżeństwo Mieszka z Dobrawą • chrzest Polski i jego skutki • konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią • terminy: <i>książę</i>, <i>dynastia</i>, <i>Piastowie</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>dyplomacja</i>, <i>poganin</i>, <i>Dagome iudex</i> • postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę</i>, <i>dynastia</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę</i>, <i>dynastia</i>, <i>Piastowie</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>dyplomacja</i>, <i>poganin</i>, <i>Dagome iudex</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego hist. Władcę Polski</p> <p>– opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r.</p> <p>– wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>

<p>18. Polska Bolesława Chrobrego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie • terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> • postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– popr. Posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, koronacja Grody Czerwieńskie</i>,</p> <p>– opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite</p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III– zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.</p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>
<p>19. Kryzys i odbudowa państwa polskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego • panowanie Mieszka II • reformy Kazimierza Odnowiciela • Kraków stolicą państwa • polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego • koronacja Bolesława Śmiałego • konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki • terminy: <i>insygnia królewskie</i> • postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p> <p>– wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela– omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława– zaznacza na osi czasu datę: 1076</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego</p> <p>– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>
<p>20. Rządy Bolesława Krzywoustego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Władysława Hermana i Sieciecha • podział władzy między synów Władysława Hermana • bratobójcza wojna między Bolesławem 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p>	<p>– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</p>	<p>– ocenia postawę Bolesława wobec brata</p> <p>– wyjaśnia zasadę senioratu</p>	<p>– przedstawia postać Galla Anonima</p> <p>– wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza</p>

	<p>i Zbigniewem . najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa • podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego • testament Krzywoustego i jego założenia • terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> • postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty</p>		<p>– wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	<p>– opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>	<p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>
<p>6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów</p>	<p>• grody i ich funkcje • życie w grodzie i na podgrodziu • sposoby uprawy roli na ziemiach polskich • podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów • zakres władzy panującego • powinności poddanych wobec władcy • powstanie rycerstwa w Polsce • terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i></p>	<p>– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>
<p>* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?</p>	<p>• źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego • obiektywizm i prawda historyczna</p>	<p>– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych</p>	<p>– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka</p>	<p>– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik</p>	<p>– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka</p>	<p>– przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej</p>
<p>Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku</p>						

<p>I. Rozbicie dzielnicowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce utrwalenie rozbicia dzielnicowego osłabienie Polski na arenie międzynarodowej sprowadzenie Krzyżaków do Polski najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i></p> <p>– charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego</p> <p>– wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <p>– omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.</p>	<p>– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia</p> <p>– omawia skutki rozbicia dzielnicowego</p> <p>– opisuje kolonizację na ziemiach polskich</p>	<p>– przedstawia historię zakonu krzyżackiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu</p>	<p>– charakteryzuje sposób walki Mongołów</p> <p>– przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego</p>
<p>21. Zjednoczenie Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> koronacja i śmierć Przemysła II panowanie Waclawa II rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja rzędy Władysława Łokietka konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków</p> <p>– omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.</p>	<p>– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II</p> <p>– opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie</p> <p>– przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju</p> <p>– opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki</p>	<p>– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju</p>

<p>22. Czasy Kazimierza Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka • terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
<p>23. Unia polsko-litewska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koniec dynastii Piastów na polskim tronie • rządy Andegawenów w Polsce • unia polsko-litewska w Krewie • wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem • I pokój w Toruniu • unia w Horodle • terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> • postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

			– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.			
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<ul style="list-style-type: none"> okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> Jan Matejko jako malarz dziejów Polski obrazy jako źródło wiedzy historycznej znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 	– przedstawia, kim był Jan Matejko	– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki
24. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej bitwa pod Warną panowanie Kazimierza Jagiellończyka wojna trzynastoletnia II pokój toruński i jego postanowienia panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żołąd</i> przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka opisuje przebieg wojny trzynastoletniej przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> monarchia patrymonialna i stanowa wpływ przywilejów nadawanych przez władzę na osłabienie władzy królewskiej przekształcenie się rycerstwa w szlachtę przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej ukształtowanie 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa,</i>	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskiwała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową	– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę

	<p>się sejmu walnego, konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>monarchia patrymonialna, stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 		<p><i>sejm walny, izba poselska, senat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sejm walny oraz jego skład zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r. 	– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>	– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmowych: izby poselskiej oraz senatu	
--	---	--	---	--	--	--

* Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

KLASA VI

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<p>– średniowieczne wyobrażenia o Ziemi</p> <p>– przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w.</p> <p>– najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy</p>	<p>– wskazuje na mapie Indie, Amerykę</p> <p>– podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab)</p> <p>– wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki</p> <p>– podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia</p>	<p>– wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy</p> <p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela, Kompas</i></p> <p>– podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia</p> <p>– wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie</p>	<p>– podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych</p> <p>– wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz)</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylce</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii</p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód</p>	<p>– tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka</p> <p>– wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich</p>
2. Skutki odkryć geograficznych	– cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania	– wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i>	– przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych	– przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych

	<ul style="list-style-type: none"> – podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa – zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat</i>, <i>Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków – wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych – wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie – tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki – opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) – wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizację prekolumbijskie
3. Renesans – narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> – renesans – cechy charakterystyczne epoki – humaniści i ich poglądy – ideał człowieka w dobie renesansu – wynalezienie druku i jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu epokę renesansu – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie– trzy dziedziny jego zainteresowań 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>, – podaje czas trwania epoki renesansu – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm</i>, <i>humanizm</i> – charakteryzuje epokę renesansu – wyjaśnia nazwę nowej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenienie się idei renesansu – przedstawia poglądy humanistów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy – porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni
4. Kultura renesansu w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – renesansowa radość życia – architektura renesansu – wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, – wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia – poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> – wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, – poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka</i>, <i>arkada</i>, <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> – podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
5. Reformacja – czas wielkich zmian	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys Kościoła katolickiego – Marcin Luter i jego poglądy – reformacja i jej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja</i>, <i>protestanci</i> – określa początek reformacji (1517 r.) i 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor</i>, <i>celibat</i>, <i>zbór</i> – wskazuje objawy kryzysu w Kościele 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje poglądy Marcina Lutra – opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina

	następstwa	– wymienia wyznania protestanckie	zaznacza tę datę na osi czasu – wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	katolickim jako przyczynę reformacji – opisuje okoliczności powstania anglikanizmu – przedstawia skutki reformacji	zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> – przedstawia na mapie podział religijny Europy	– wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej
6. Kontrreformacja	– postanowienia soboru trydenckiego – działalność jezuitów – wojna trzydziestoletnia i jej następstwa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie – wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją – oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i> – przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego – poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia
Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej						
1. Demokracja szlachecka	– szlachta i jej zajęcia – prawa i obowiązki szlachty – sejm walny i sejmiki ziemskie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach – wymienia zajęcia szlachty – wskazuje na ilustracji postać szlachcica	– poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> – wymienia izby sejmu walnego – przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego – wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i>	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, – poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – przedstawia prawa otrzymane przez	– poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym – charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień – przedstawia skład izb sejmu walnego	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski – wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej

				szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>		
2. W folwarku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> – folwark szlachecki – gospodarcza działalność szlachty – spław wiślany – statuty piotrkowskie 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> – na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> – przedstawia gospodarczą działalność szlachty – wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich – tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom – wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – ostatni Jagiellonowie na tronie Polski – wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521 – hołd pruski i jego postanowienia – polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta– podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia– wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski – wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)– wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie – wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego – charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – idee renesansowe w Polsce – literatura polskiego renesansu i jej twórcy – renesansowy Wawel Jagiellonów – odkrycie Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej – wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>arras, krużganki, mecenat</i> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna</i> – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie

		wskazuje jego pochodzenie	pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata	– uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika	– przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu	
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	– geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej – struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej	– wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna</i> , <i>unia realna</i> – wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów – wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	– przedstawia postanowienia unii lubelskiej – charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej – analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego	– opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości – wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę	– wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
6. „Państwo bez stosów”	– Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym – <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> – reformacja w Polsce	– wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej – poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i> – zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	– wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej – poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca</i> – nazywa świątynie różnych wyznań – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm</i> , <i>judaizm</i> , <i>luteranizm</i> , <i>prawosławie</i> – charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań – wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej

7. Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny elekcyjności tronu polskiego – przebieg pierwszej wolnej elekcji – <i>Artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i> – następstwa wolnych elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji – wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja</i>, <i>bezkrólewie</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zasady wyboru monarchy – na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji – wyjaśnia skutki wolnych elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni – poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie</i>, <i>pacta conventa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	<ul style="list-style-type: none"> – wojny Stefana Batorego o Inflanty – dymitriada i polska interwencja w Rosji – pokój w Polanowie 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie – wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski – poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka – przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego – podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem – przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem – wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty – poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka</i>, <i>dymitriada</i>, <i>Kreml</i>, <i>bojar</i> – opisuje następstwa dymitriady – wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim) 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo – wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca – wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji – podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji – przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
2. Początek wojen ze Szwecją	<ul style="list-style-type: none"> – Wazowie na tronie Polski – przyczyny wojen ze Szwecją – wojna o Inflanty – walka o ujście Wisły – skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. – Warszawa stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji – wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę – wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa) 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie – podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) – wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w. – poprawnie posługuje się terminem: <i>cto</i> – opowiada przebieg wojny o Inflanty – wskazuje na mapie Oliwę – podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji – przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów – tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)

				wyjaśnia znaczenie tego starcia		
3. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja Kozaków zaporoskich – powstanie Kozaków na Ukrainie – uгода w Perejasławiu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie – wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji – rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli Kozacy – poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> – wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi – przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków – wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko) – uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie – omawia główne etapy powstania – wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską – wskazuje na mapie Perejasław – podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki powstania Chmielnickiego – wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) – ocenia politykę szlachty wobec Kozaków
4. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją – najazd Szwedów na Polskę w latach 1655–1660 – postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy – skutki potopu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> – wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami – wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego– wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty– wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem– 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego – uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą – podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> – wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę – wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce – przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich – wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki potopu szwedzkiego – wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego

		przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej	– charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej			
5. Wojny z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> – imperium osmańskie – przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. – wojna o Mołdawię – najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki – odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>sultan</i>, <i>husarz</i>, <i>janczar</i> – podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń – wskazuje na mapie Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>islam</i>, <i>wezyr</i> – charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy – podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) – wymienia skutki wojen z Turcją – wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz</i>, <i>ekspansja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)– wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim)– wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. – przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię – wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu – przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.
6. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. – sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą – wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym al. wyniszczenie kraju i straty terytorialne 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> – wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) – wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii – wskazuje objawy kryzysu państwa – podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego – wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci – wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmku

7. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> – barok – epoka kontrastów – cechy charakterystyczne stylu barokowego – architektura i sztuka barokowa – Sarmaci i ich obyczaje 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (al. Wersal, pałac w Wilanowie) 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku – charakteryzuje ideologię sarmatyzmu – wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> – wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” – opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>putto</i>, <i>ornament</i> – wyjaśnia genezę epoki baroku – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki – wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki						
1. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> – Edykt nantejski i jego skutki – umacnianie władzy monarchy we Francji – rządy absolutne Ludwika XIV – Francja potęgą militarną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> – krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego – wskazuje na mapie Francję 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> – wymienia uprawnienia monarchy absolutnego – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce – wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) – opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>manufaktura</i>, <i>clo</i>, <i>import</i>, <i>eksport</i> – wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą – przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i> – opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) – omawia politykę gospodarczą ministra Colberta – opowiada o twórczości Moliera 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy – wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV
2. Monarchia parlamentarna w Anglii	<ul style="list-style-type: none"> – absolutyzm angielski – konflikt Karola I z parlamentem – dyktatura Olivera Cromwella – ukształtowanie się monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Anglię i Londyn – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>parlament</i> – wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> – wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej – wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego – przedstawia zakres 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem – przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego – charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie</i>, <i>nowa szlachta</i>, <i>rojaliści</i> – przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania – wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii – porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej

			władzy dyktatora			
3. Oświecenie w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – ideologia oświecenia – wybitni myśliciele doby oświecenia – trójpodział władzy według Monteskiusza – najważniejsze dokonania naukowe oświecenia – architektura oświeceniowa 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> – zaznacza na osi czasu epokę oświecenia – podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (al. termometr lekarski, maszyna parowa) 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> – wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie – charakteryzuje styl klasycystyczny – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym – wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia – tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ideologię oświecenia – przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau – poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> – omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau – wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi – przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>
4. Nowe potęgi europejskie	<ul style="list-style-type: none"> – absolutyzm oświecony – narodziny potęgi Prus – monarchia austriackich Habsburgów – Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusę w XVIII w. – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus – wskazuje Rosję, Austrię i Prusę jako potęgi europejskie XVIII stulecia 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm</i>, <i>absolutyzm oświecony</i> – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” – wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw – opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego – podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)

			– wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji	Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej		
5. Stany Zjednoczone Ameryki	– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – konflikt kolonistów z rządem brytyjskim – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ustrój polityczny USA	– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA – przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia</i> , <i>konstytucja</i> – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim – porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim – opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty – poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.) – charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości – przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA	– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA – wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown – omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA – opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA – wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres</i> , <i>Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	– unia personalna z Saksonią – początek ingerencji Rosji w sprawy Polski – podwójna elekcja w 1733 r. – rządy Augusta III – projekty reform Rzeczypospolitej	– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. – opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna</i> , <i>anarchia</i> – wskazuje na mapie Saksonię – wymienia przyczyny anarchii w Polsce – przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform	– poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja</i> , <i>liberum veto</i> , <i>wolna elekcja</i> , <i>przywileje</i> , <i>złota wolność szlachecka</i> – wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i> – przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego	– przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemiego – podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemiego (1717 r.) – wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski – opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III	– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego – wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej

				– charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.		
2. Pierwszy rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – Stanisław August Poniatowski królem Polski – pierwsze reformy nowego władcy – konfederacja barska – I rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) – wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie – przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru – przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski – ocenia postawę Tadeusza Rejtana – poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador</i>, <i>emigracja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski – wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. – wskazuje następstwa konfederacji barskiej – porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> – podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) – przedstawia cel walki konfederatów barskich – opowiada o przebiegu i decyzjach sejmów rozbiorowych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej
3. Kultura polskiego oświecenia	<ul style="list-style-type: none"> – literatura okresu oświecenia – Teatr Narodowego i jego zadania – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce – reforma szkolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenas sztuki – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej – poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną – podaje przykłady budowli klasycystycznych – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego – przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” – omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform – przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia – wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie

<p>4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja</p>	<ul style="list-style-type: none"> – reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 Maja – wojna polsko-rosyjska w 1792 r. – drugi rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) – wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski – na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) – wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze – podaje cel obrad Sejmu Wielkiego – przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) – wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja – przedstawia genezę ustanowienia Orderu <i>Virtuti Militari</i> – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), – przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki
<p>5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch powstania kościuszkowskiego – Uniwersał połaniecki – przebieg powstania – trzeci rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik</i>, <i>kosynierzy</i>, <i>zaborcy</i> – wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania – wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki – poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) – wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego – wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa – opowiada o bitwie pod Raclawicami i przedstawia jej znaczenie – wskazuje na mapie Raclawice i Połaniec – wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki – wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i> – przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej – wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.
<p>Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński</p>						

1. Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej – stany społeczne we Francji – wybuch rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – Francja monarchią konstytucyjną 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Francję i Paryż – poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> – wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) – charakteryzuje postać Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej – opisuje położenie stanów społecznych we Francji – wyjaśnia zadania Konstytuanty – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji – opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) – charakteryzuje ustroj Francji po wprowadzeniu konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
2. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> – Francja republiką – terror jakobinów – upadek rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i> – przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI – poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i> – charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a – wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>jakobini, dyktatoriat</i> – opisuje rządy jakobinów – wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem – przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy – charakteryzuje rządy dyktatoriatu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>radikalizm</i> – wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> – przedstawia skutki rządów jakobinów – wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji – ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
3. Epoka Napoleona Bonapartego	<ul style="list-style-type: none"> – obalenie rządów dyktatoriatu – Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów – Kodeks Napoleona – Napoleon u szczytu potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę – określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską – przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja – podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie – poprawnie posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i> – przedstawia okoliczności przejścia władzy przez Napoleona – wskazuje na mapie tereny zależne od Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu – poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> – wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii – charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) – wymienia reformy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoriatu – przedstawia etapy kariery Napoleona – podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów – podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

				wprowadzone przez Napoleona	przedstawia jego postanowienia	
4. Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – wyprawa na Rosję – odwrót Wielkiej Armii – bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> – wskazuje na mapie Rosję i Moskwę – opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję– opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia– wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” – wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>taktyka spalanej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> – przedstawia strategię obronną Rosji– opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję – podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) – przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona – podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) – wskazuje na mapie Borodino – omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny klęski Napoleona
5. Legiony Polskie we Włoszech	<ul style="list-style-type: none"> – Polacy po utracie niepodległości – utworzenie Legionów Polskich we Włoszech – organizacja i zasady życia legionowego – udział legionistów w wojnach napoleońskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa zaborcze – wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki – podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i>– podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)– wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo– przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli udział w Legionach Napoleona – opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich – przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości – charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich – wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
6. Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie Księstwa Warszawskiego – konstytucja Księstwa Warszawskiego – Polacy pod rozkazami Napoleona – upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie – podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, – wskazuje na mapie Tylżę – podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego – przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warsz., – wskazuje na mapie Raszyn– wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego – wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej– wskazuje na mapie Somosierrę – opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków – podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)

KLASA VII

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: EUROPA PO KONGRESIE WIEDEŃSKIM						
1. Kongres wiedeński	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek kongresu 2. „Sto dni” Napoleona 3. Postanowienia kongresu 4. Zmiany granic w Europie 5. Święte Przymierze 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p> <p>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</p> <p>– zna daty obrad kongresu 67ysiedskiego (1814–1815)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim</p> <p>– podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze</p> <p>– zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815)</p> <p>– prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego</p> <p>– przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich</p>	<p>– zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Charles’a Talleyranda, Klemensa von Metternicha</p> <p>– omawia przebieg „stu dni” Napoleona</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Świętego Przymierza</p>	<p>– identyfikuje postacie: Roberta Stewarta Castlereagha, Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim oraz państwa Świętego Przymierza</p> <p>– przedstawia cele i działalność Świętego Przymierza</p>	<p>– ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju</p> <p>– ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński</p> <p>– ocenia działalność Świętego Przymierza</p>
2. Rewolucja przemysłowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narodziny przemysłu 2. Rewolucja przemysłowa na świecie 3. Maszyna parowa i jej zastosowanie 4. Narodziny elektrotechniki 5. Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, rewolucja przemysłowa, maszyna parowa</p> <p>– zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763)</p> <p>– identyfikuje postać Jamesa Watta– wymienia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: manufaktura, fabryka, urbanizacja, kapitał, kapitaliści, robotnicy, proletariąt</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Morse’a, George’a Stephensona</p> <p>– wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji</p>	<p>– zna daty: skonstruowania silnika elektrycznego (1831), skonstruowania telegrafu(1837)</p> <p>– identyfikuje postać Michaela Faradaya</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy</p> <p>– wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX – przedstawia konsekwencje zastosowania</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia</p> <p>– zna datę pierwszego telegraficznego połączenia kablowego między Ameryką i Europą (1866)</p> <p>– przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wynalezienia elektryczności dla rozwoju</p>	<p>– identyfikuje postacie: Thomasa Newcomena, Charlesa Wheatsone’a, Thomasa Davenporta</p> <p>– wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.</p> <p>– opisuje sposób działania maszyny parowej – ocenia gospodarcze i społeczne skutki</p>

		przyczyny rewolucji przemysłowej		maszyny parowej dla rozwoju przemysłu	przemysłu i komunikacji	rozwoju przemysłu w XIX w.
25. Nowe idee polityczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liberalizm 2. Konserwatyzm 3. Idee narodowe 4. Początki ruchu robotniczego 5. Czartyzm 6. Socjalizm i komunizm 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, proletariats, ruch robotniczy, strajk, związek zawodowy</p> <p>– identyfikuje postać Adama Smitha</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm</p> <p>– identyfikuje postacie: Edmunda Burke'a, Karola Marksa</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu i ruchu robotniczego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, komunizm, idee narodowe</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa</p> <p>– charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu socjalizmu i komunizmu</p>	<p>– zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu i ruchu robotniczego</p> <p>– wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami</p> <p>– wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: czartyzm, falanster– zna daty: ruchu czartystów (1836–1848)– opisuje narodziny ruchu czartystów, ich postulaty oraz skutki działalności</p> <p>– ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX</p>
4. Przeciwno Świętemu Przymierzu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walka z ładem wiedeńskim 2. Niepodległość Grecji 3. Początek Wiosny Ludów 4. Wystąpienia w Niemczech i Austrii 5. Parlament frankfurcki 6. Powstanie węgierskie 7. Wiosna Ludów we Włoszech 8. Wojna krymska 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Wiosna Ludów</p> <p>– zna datę Wiosny Ludów (1848–1849)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów;</p> <p>– wymienia przyczyny Wiosny Ludów</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, parlament frankfurcki, – zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (1830), wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, które uzyskały niepodległość w pierwszej połowie XIX</p> <p>– przedstawia przyczyny i przejawy walki z ładem wiedeńskim,- przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich</p>	<p>– zna daty: uzyskania niepodległości przez Grecję (1829), powstania w Belgii (1830), zwołania parlamentu frankfurckiego (V 1848), wybrania Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), stłumienia powstania węgierskiego (1849), wojny krymskiej (1853–1856)</p> <p>– identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra II, – wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania narodowe oraz państwa zaangażowane w wojnę krymską</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dekabryści, bankiety– zna daty: wybuchu antytureckiego powstania w Grecji (1821–1822), powstania dekabrystów (XII 1825), uznania niepodległości Belgii (1831), wybuchu Wiosny Ludów w Prusach, Austrii na Węgrzech i we Włoszech (III 1848), powstania robotniczego w Paryżu (VI 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha, Józefa Bema Karola Alberta</p> <p>– przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów– opisuje</p>	<p>– przedstawia przebieg i skutki walki Greków o niepodległość</p> <p>– ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich</p> <p>– omawia rolę parlamentu frankfurckiego w procesie jednoczenia Niemiec</p>

				Francji, – wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej	przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I						
ROZDZIAŁ II: ZIEMIE POLSKIE PO KONGRESIE WIEDEŃSKIM						
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podział ziem polskich 2. Rzeczpospolita Krakowska 3. Wielkie Księstwo Poznańskie 4. Sytuacja gospodarcza w zaborze pruskim – podstawy nowoczesności 5. Sytuacja gospodarcza w zaborze austriackim 6. Kultura i oświata 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu uwłaszczenie – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815) – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu ziemie zabrane – zna daty: reformy uwłaszczeniowej w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848), – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego – opisuje sytuację gospodarczą w zaborze austriackim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu protektorat – zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824) – identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Raczyńskiego, Tytusa Działyńskiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego – omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817) – wyjaśnia, jaką rolę pełniła Rzeczpospolita Krakowska w utrzymaniu polskości – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami – przedstawia warunki rozwoju polskiej kultury i oświaty w zaborze pruskim i Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę wprowadzenia obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825) – ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków w zaborze pruskim i austriackim
2. W Królestwie Polskim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstytucja Królestwa Polskiego 2. Namiestnik i wielki książę 3. Gospodarka Królestwa Polskiego 4. Kultura i edukacja pod zaborem rosyjskim 5. Opozycja legalna w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (1815) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego – wskazuje na mapie zasięg Królestwa Polskiego – wymienia organy władzy określone 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kaliszanie, konspiracja – zna daty: objęcia władzy przez Mikołaja I (1825), zawiązania Sprzysiężenia Podchorążych (1828) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, wielkiego księcia Konstantego, Mikołaja I, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Stanisława Staszica, Waleriana Łukasińskiego, – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego, – opisuje rozwój przemysłu w Królestwie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: otwarcia uniwersytetu w Warszawie (1816), działalności Towarzystwa Filomatów (1817–1823), wprowadzenia cenzury w Królestwie Polskim (1819), założenia Banku Polskiego (1828) – identyfikuje postacie: Józefa Zajęczka, Juliana Ursyna Niemcewicza, Adama Jerzego Czartoryskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich – wskazuje na mapie najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), wystąpienia kaliszian (1820) – identyfikuje postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana – wskazuje na mapie Kanał Augustowski – wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego – omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej

	6. Tajne spiski i organizacje	w konstytucji Królestwa Polskiego	Polskim– omawia rozwój kultury i edukacji w Królestwie Polskim,– wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele	okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim– przedstawia reformy gospodarcze Franciszka Ksawerego Druckiego–Lubeckiego – przedstawia sytuację na wsi w Królestwie Polskim	pełnił wielki ksiązę Konstanty– charakteryzuje działalność kulturalno–oświatową Polaków na ziemiach zabranych – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności – opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych	i nielegalnej
3. Powstanie listopadowe	1. Wybuch powstania 2. Od negocjacji do detronizacji 3. Wojna polsko–rosyjska 4. Wodzowie powstania listopadowego 5. Walki poza Królestwem	– wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa – zna daty:wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830), bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko–rosyjskiej (II–X 1831)– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego – wymienia przyczyny powstania listopadowego	– wyjaśnia znaczenie terminów: dyktator, detronizacja – zna daty: detronizacji Mikołaja I i zerwania unii z Rosją (25 I 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831)– identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Adama Jerzego Czartoryskiego – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego– wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I – omawia przyczyny klęski powstania listopadow.	– zna daty: przejęcia dyktatury przez Józefa Chłopickiego (XII 1830), – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Józefa Bema, Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza – wskazuje na mapie tereny poza Królestwem Polskim, na których toczyły się walki podczas powstania w latach 1830–1831,– opisuje przebieg nocy listopadowej– charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko–rosyjskiej– opisuje przebieg wojny polsko–rosyjskiej	– zna daty: bitwy pod Stoczekiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831) – identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Józefa Dwernickiego – przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim	– identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Macieja Rybińskiego, Antoniego Giełguda – ocenia postawy wodzów powstania listopadowego – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia
4. Wielka Emigracja	1. Ucieczka przed represjami 2. Stronnictwa polityczne na emigracji	– wyjaśnia znaczenie terminów: emigracja, Wielka Emigracja – identyfikuje postacie: Fryderyka	– wyjaśnia znaczenie terminów: zsyłka, emisariusz – identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: katorga, amnestia – zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtel Lambert (1833)	– zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835)	– opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji – ocenia działalność Polaków na emigracji

		Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji – wskazuje na mapie główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopad.	– wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji – wymienia formy działalności Polaków na emigracji	– przedstawia stosunek władz i społeczeństw Europy do polskich emigrantów – charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, – przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert	– identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wiktora Heltmana – wskazuje na mapie trasy, które przemierzali polscy emigranci – przedstawia program Komitetu Narodowego Pol. – omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego	
26. Ziemi e polskie po powstaniu listopadowym	1. Represje po upadku powstania listopadowego 2. Królestwo Polskie w cieniu Cytadeli 3. Represje w zaborze pruskim 4. Działalność spiskowa 5. Powstanie krakowskie 6. Rabacja galicyjska	– wyjaśnia znaczenie terminu rusyfikacja, – zna datę wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846) – wymienia represje wobec uczestników powstania listopad. – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Pol. Po upadku powstania listopadowego – wskazuje na mapie tereny objęte powstaniem krakowskim	– wyjaśnia znaczenie terminów: rabacja, kontrybucja – zna daty: wybuchu rabacji galicyjskiej (II 1846), – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – charakteryzuje politykę władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rabacji galicyjskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: noc paskiewiczowska, Statut organiczny, – zna daty: wprowadzenia Statutu organicznego (1832), ogłoszenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846) – identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego – wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wybuchło powstanie krakowskie	– zna daty: powstania Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847) – identyfikuje postacie: Edwarda Flottwella, Karola Libelta, Henryka Kamieńskiego – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim – charakteryzuje działalność spiskową na ziemiach polskich w latach 30. I 40. XIX w. – przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego	– ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego
6. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	1. Nastroje w Wielkopolsce na początku 1848 roku 2. Powstanie w Wielkopolsce	– identyfikuje postacie: Józefa Bema, Adama Mickiewicza	– zna daty: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848)	– zna daty: porozumienia w Jarosławcu (IV 1848), bitwy pod Miłosławiem (IV 1848), – identyfikuje postacie: Franza von Stadion, Wojciecha	– wyjaśnia znaczenie terminu serwituty – zna datę powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848)	– wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiego ruchu niepodległościowego w

	<p>3. W obronie polskości na Warmii, Mazurach i Śląsku</p> <p>4. Sytuacja w Galicji</p> <p>5. Ukraiński ruch narodowy</p> <p>6. <i>Za waszą i naszą wolność</i></p>	<p>– wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami</p> <p>– wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpień w 1848 r.</p>	<p>– identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego</p> <p>– opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <p>– omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji</p>	<p>Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Henryka Dembińskiego</p> <p>– charakteryzuje wkład Polaków w wydarzenia Wiosny Ludów w Europie</p>	<p>– identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smółki, Gustawa Gizewiusza, Krzysztofa Mrongowiusza</p> <p>– przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku</p>	<p>Galicji miał wzrost świadomości narodowościowej wśród Rusinów</p> <p>– ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu</p>
7. Kultura polska doby romantyzmu	<p>1. Kultura polska po utracie niepodległości</p> <p>3. Narodziny romantyzmu</p> <p>4. Polski mesjanizm</p> <p>5. Początki badań historii Polski</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm</p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, J. Słowackiego, Fryderyka Chopina</p> <p>– wymienia poglądy romantyków</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu racjonalizm</p> <p>– identyfikuje postać Joachima Lelewela</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami – przedstawia najwybitniejszych polskich twórców epoki romantyzmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mesjanizm, salon artystyczny</p> <p>– charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm</p> <p>– wyjaśnia, czym był polski mesjanizm</p>	<p>– zna datę opublikowania ballady <i>Romantyczność</i> Adama Mickiewicza</p> <p>– identyfikuje postać Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera</p> <p>– przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości</p>	<p>– ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków</p>
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II						
ROZDZIAŁ III: EUROPA I ŚWIAT PO WIOŚNIE LUDÓW						
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	<p>1. Rozwój Stanów Zjednoczonych</p> <p>2. Podział na Północ i Południe</p> <p>3. Przyczyny wojny secesyjnej</p> <p>4. Wojna secesyjna</p> <p>5. Stany Zjednoczone po wojnie secesyjnej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna secesyjna, Północ, Południe</p> <p>– zna datę wojny secesyjnej (1861–1865)</p> <p>– identyfikuje postać Abrahama Lincolna</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, Konfederacja, Unia, wojna totalna</p> <p>– zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863)</p> <p>– identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta</p> <p>– charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka spalanej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie</p> <p>– zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861) – omawia przyczyny podziału Stanów Zjednoczonych na Północ i Południe, – opisuje</p>	<p>– zna daty: wprowadzenia zakazu przywozu niewolników do Stanów Zjednoczonych (1808), bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861) – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorii Stanów Zjednoczonych w XIX, –</p>	<p>– ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych</p> <p>– ocenia skutki wojny secesyjnej</p>

		– wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej	– omawia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki wojny secesyjnej	przebieg wojny secesyjnej,– wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa	przedstawia przyczyny i skutki rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX – porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa	
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dwie koncepcje zjednoczenia Włoch 2. Piemont 3. Zjednoczenie Włoch 4. Powstanie Królestwa Włoskiego 5. Polityka Prus 6. Wojny Prus z Danią i Austrią 7. Wojna z Francją 8. Komuna Paryska 9. Polacy w Komunie Paryskiej 	<p>– zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldi, Ottona von Bismarcka</p> <p>– wymienia etapy jednoczenia Włoch i Niemiec</p> <p>– przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”, <i>risorgimento</i></p> <p>– zna daty: wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko–pruskiej (1870–1871)</p> <p>– identyfikuje postacie: Camilla Cavoura, Wilhelma I, Napoleona III</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi</p> <p>– omawia etapy jednoczenia Niemiec</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko–pruskiej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu komunardzi</p> <p>– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), pokoju we Frankfurcie nad Menem (1871), bitwy pod Sadową (1866), powstania Związku Północno–niemieckiego (1867), bitwy pod Sedanem (1870), Komuny Paryskiej (III–V 1871)</p> <p>– wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec– omawia koncepcje zjednoczenia Włoch– opisuje przebieg procesu jednoczenia Włoch– wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch,– przedstawia koncepcje zjednoczenia Niemiec</p> <p>– omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec,– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Komuny Parys.</p>	<p>– zna daty: powstania Niemieckiego Związku Celnego (1834), zawarcia sojuszu Piemontu z Francją (1858), wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), objęcia tronu w Prusach przez Wilhelma I (1861), powstania Czerwonego Krzyża (1863), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), powstania Austro–Węgier (1867), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870)– identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela II, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego– wskazuje okoliczności powstania Czerwonego Krzyża– wyjaśnia okoliczności powstania Austro–Węgier– przedstawia rolę Polaków w Komunie Paryskiej</p>	<p>– ocenia rolę Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec</p> <p>– ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka, Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldi w procesie jednoczenia swoich państw</p> <p>– dostrzega najważniejsze podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec</p>

3. Kolonializm w XIX wieku	<ol style="list-style-type: none"> Przyczyny ekspansji kolonialnej Kolonizacja Afryki Polityka kolonialna w Azji Skutki polityki kolonialnej Brytyjskie imperium kolonialne Konflikty kolonialne 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu kolonializm</p> <p>– identyfikuje postać królowej Wiktorii</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: faktoria handlowa, Kompania Wschodnioindyjska</p> <p>– zna datę otwarcia Japonii na świat (1854)</p> <p>– identyfikuje postać Cecila Johna Rhodesa – wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii – wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji, – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie sipajów, powstanie Mahdiego, wojny opiumowe, wojny burskie, powstanie bokserów</p> <p>– wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.</p> <p>– przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych</p> <p>– wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych</p>	<p>– zna daty: wybuchu pierwszej wojny opiumowej (1839), wybuchu powstania Mahdiego (1881)</p> <p>– porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji – przedstawia stosunek państw azjatyckich do ekspansji europejskiej</p> <p>– charakteryzuje kolonialne imperium Wielkiej Brytanii</p>	<p>– ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw</p>
27. Rozwój nowych ruchów politycznych	<ol style="list-style-type: none"> W stronę demokracji Socjaliści i anarchiści Nowe ideologie Emancypacja kobiet Prawa wyborcze dla kobiet 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: system republikański, partia polityczna, monarchia parlamentarna, demokracja</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces demokracji</p> <p>– wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: socjaliści, socjaldemokracja, komuniści, chrześcijańska demokracja (chadecja), nacjonalizm, emancypantki, sufrażystki</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII, – przedstawia założenia programowe socjalistów</p> <p>– charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał nowoczesny nacjonalizm</p> <p>– wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja proletariacka, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, anarchizm, terror indywidualny, szowinizm, syjonizm – zna daty: powstania I Międzynarodówki (1864), ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891)</p> <p>– przedstawia cele i metody działania anarchistów, – omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami – wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: solidaryzm społeczny, reformiści/rewizjoniści</p> <p>– zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889)</p> <p>– przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych</p> <p>– przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia</p>	<p>– porównuje systemy ustrojowe w XIX – wiecznej Europie</p> <p>– ocenia następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego</p> <p>– ocenia metody stosowane przez anarchistów</p> <p>– ocenia poglądy emancypantek i sufrażystek oraz metody i skutki ich działalności</p>
28. Postęp techniczny	<ol style="list-style-type: none"> Rozwój nauk przyrodniczych Rozwój medycyny i higieny Rozwój komunikacji i transportu 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu teoria ewolucji</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu pasteryzacja</p> <p>– zna daty: ogłoszenia teorii ewolucji przez K. Darwina (1859), przyznania Nagród Nobla dla Marii Skłodowskiej-Curie (1903)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu promieniotwórczość</p> <p>– zna daty: odkrycia promieni X (1895), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869), budowy Kanału Panamskiego (1904–</p>	<p>– zna daty: wynalezienia szczepionki przeciwko wścieklicznie (1885), odkrycia bakterii gruźlicy i cholery (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie:</p>	<p>– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu</p> <p>– ocenia znaczenie budowy Kanału</p>

i zmiany cywilizacyjne	4. Nowe środki transportu 5. Życie codzienne	Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie – wymienia odkrycia naukowe, które wpłynęły na rozwój nauk przyrodniczych i medycznych – wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne	i 1911), pierwszego lotu samolotem (1903), wynalazienia telefonu (1876), – identyfikuje postacie: L. Pasteura, Orville'a i Wilbura Wright, Thomasa Alwę Edisona, A. Grahama Bella, – przedstawia założenia teorii Ewolucji, – omawia kierunki rozwoju medycyny i higieny – charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu	1914), pierwszego lotu sterowcem (1900), opatentowania fonografu (1878), wynalazienia gramofonu (1887) – identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Pierre'a Curie, Wilhelma Roentgena, G. Marconiego – wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa wielkich kanałów morskich – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w.	Roberta Kocha, Karla Benza, Johna Dunlopa, Gottlieba Daimlera, Rudolfa Diesela, Ferdynanda Zeppelina, Josepha Swana – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.	Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji
29. Kultura przełomu XIX i XX wieku	1. Literatura i prasa 2. Sztuka i architektura 3. Kultura masowa 4. Upowszechnienie sportu	– wyjaśnia znaczenie terminów: kultura masowa, pozytywizm, impresjonizm – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej	– wyjaśnia znaczenie terminów: realizm, naturalizm, secesja – identyfikuje postacie: Auguste'a Comte'a, Charlesa Dickensa, Juliusza Verne'a, Lwa Tołstoja, Auguste'a Renoira, Auguste'a i Louisa Lumière – charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze, – wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów, – wymienia idee, które miały rozwijać wśród młodych pokoleń igrzyska olimpijskie	– wyjaśnia znaczenie terminu historyzm – zna daty: początków kina (1895), pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich (1896) – identyfikuje postacie: Émile'a Zoli, Fiodora Dostojewskiego, Josepha Conrada, Edgara Degasa, Pierre'a de Coubertina – wyjaśnia, jakie cele społeczne przyświecały literaturze i sztuce przełomu wieków – przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.	– zna datę pierwszej wystawy impresjonistów (1874) – wyjaśnia znaczenie terminu symbolizm, ekspresjonizm, futuryzm – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.	– ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej – ocenia zjawisko upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III						
ROZDZIAŁ IV: ZIEMIE POLSKIE PO WIOŚNIE LUDÓW						
1. Ziemie polskie przed powstaniem styczniowym	1. Praca organiczna 2. Zabór austriacki po Wiośnie Ludów 3. Odwilż posewastopolska 4. „Czerwoni” i „biali”	– wyjaśnia znaczenie terminów: praca organiczna – zna datę manifestacji patriotycznych w	– wyjaśnia znaczenie terminów: „czerwoni”, „biali”, autonomia, modernizacja, – zna datę mianowania Aleksandra Wielopolskiego dyrektorem Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861), – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: Bazar, odwilż (wiosna) posewastopolska – zna datę wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1861)	– wyjaśnia znaczenie terminu „rewolucja moralna” – zna daty: powstania Bazaru (1841), założenia Towarzystwa Rolniczego (1858)	– ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki zaborców – ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego

	<p>5. Przyczyny powstania styczniowego</p> <p>6. „Rewolucja moralna” w Królestwie Polskim</p>	<p>Królestwie Polskim (1861)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego – wymienia założenia pracy organicznej</p> <p>– określa przyczyny powstania styczniowego</p>	<p>postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Aleksandra II, Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego</p> <p>– wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała autonomia galicyjska, – przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”</p>	<p>– identyfikuje postać Andrzeja Zamoyskiego</p> <p>– przedstawia proces polonizacji urzędów w Galicji</p> <p>– charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jaki cel stawiali sobie organizatorzy manifestacji patriotycznych</p> <p>– wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”</p>	<p>– identyfikuje postacie: Leopolda Kronenberga, Agenora Gołuchowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania</p> <p>– porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”</p>	
<p>2. Powstanie styczniowe</p>	<p>1. Wybuch powstania</p> <p>2. Przebieg powstania</p> <p>3. Powstańcy styczniowi</p> <p>4. Upadek powstania</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: branka, wojna partyzancka</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864)</p> <p>– identyfikuje postać Romualda Traugutta – wymienia przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego – omawia rolę R. Traugutta w powstaniu styczniowym – wskazuje przyczyny upadku powstania stycz.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kosynierzy, Tymczasowy Rząd Narodowy</p> <p>– zna daty: ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), stracenia Romualda Traugutta (VIII 1864)</p> <p>– przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego</p> <p>– charakteryzuje przebieg walk powstańczych</p> <p>– omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Centralny Narodowy</p> <p>– zna datę aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza Teodora Berga</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg działań powstańczych, tereny objęte działaniami dużych grup powstańczych</p> <p>– omawia cele programowe Tymczasowego Rządu Narodowego</p> <p>– charakteryzuje politykę władz powstańczych</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: żuawi śmierci, państwo podziemne</p> <p>– zna daty: mianowania Aleksandra Wielopolskiego naczelnikiem Rządu Cywilnego (1862), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta Sierakowskiego, Józefa Hauke-Bosaka, Stanisława Brzóska</p> <p>– przedstawia sposób organizacji konspiracyjnego państwa polskiego w czasie powstania styczniowego</p>	<p>– ocenia stosunek Aleksandra Wielopolskiego do konspiracji niepodległościowej</p> <p>– ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego</p>

3. Represje po powstaniu styczniowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Represje po upadku powstania styczniowego 2. Rusyfikacja 3. Walka z polskim Kościołem 4. Polacy na zesłaniu 5. Powstanie zabajkalskie 6. Postawy wobec rusyfikacji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, pozytywści- wymienia bezpośrednio represje wobec uczestników powstania stycz. – przedstawia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: lojalizm, Kraj Przywiślański, „noc apuchtinowska” – identyfikuje postać Aleksandra Apuchtina – przedstawia politykę władz carskich wobec Królestwa Polskiego – charakteryzuje proces rusyfikacji w Królestwie Polskim</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kibitka, tajne komplety, trójlojalizm – zna datę powstania Szkoły Głównej Warszawskiej (1862) – identyfikuje postać Michaiła Murawjowa – omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem – charakteryzuje proces rusyfikacji na ziemiach zabranych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Uniwersytet Latający, Towarzystwo Oświaty Narodowej, generał-gubernator – zna datę powstania zabajkalskiego (1866) – omawia rolę i postawy Polaków na zesłaniu</p>	<p>– ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych – ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji</p>
4. W zaborze pruskim i austriackim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Germanizacja i kulturkampf 2. Antypolska polityka władz 3. Walka Polaków z germanizacją 4. Autonomia galicyjska 5. Stańczycy 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu germanizacja – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901)– identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Michała Drzymały – charakteryzuje politykę germanizacji – przedstawia postawy Polaków wobec germanizacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: autonomia kulturkampf, strajk szkolny, rugi pruskie, – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), strajku szkolnego w Wielkopolsce (1906) – identyfikuje postać Marii Konopnickiej – wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu,– opisuje przejawy polityki germanizacyjnej w gospodarce i oświacie,– wymienia instytucje autonomiczne w Galicji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Kolonizacyjna, Hakata – zna daty: wprowadzenia języka niemieckiego jako jedyngo języka państwowego w Wielkopolsce (1876), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886), – identyfikuje postacie: Mieczysława Ledóchowskiego, Józefa Szujskiego,– przedstawia postawę polskiego Kościoła wobec kulturkampfu,– omawia działalność instytucji prowadzących politykę germanizacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu stańczycy – zna daty: ogłoszenia tzw. Noweli osadniczej (1904), wprowadzenia tzw. Ustawy kagańcowej (1908) – identyfikuje postacie: Agenora Gołuchowskiego, Kazimierza Badeniego, Piotra Wawrzyniaka – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie– wyjaśnia, jaką rolę w życiu Galicji odgrywali stańczycy</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki germanizacyjnej władz pruskich – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego – ocenia poglądy stańczyków na problem polskich powstań narodowych</p>
5. Rozwój gospodarczy ziem polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przemiany gospodarcze ziem zaboru rosyjskiego 2. Pod panowaniem pruskim 3. Gospodarka Galicji 4. Łódź wielko-przemysłowa 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu emigracja zarobkowa– zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo,– zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851),– identyfikuje postać I. Łukasiewicza– wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.– opisuje okręgi przemysłowe</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe– zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848)– identyfikuje postać Franciszka Stefczyka – przedstawia uwarunkowania rozwoju przemysłu w Królestwie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: haskalia serwituty, famuły – zna datę pierwszego lotu samolotem na ziemiach polskich (1910) – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami</p>

	<p>5. Przemiany społeczne na ziemiach polskich</p> <p>6. Asymilacja Żydów</p> <p>7. Przemiany cywilizacyjne na ziemiach polskich</p>	<p>– identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.</p> <p>– wskazuje na mapie okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych</p>	<p>w Królestwie Polskim na ziemiach zabranych,– omawia rozwój przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady,–charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach pol. W XIX w.</p>	<p>Polskim– przedstawia rozwój przemysłu i rolnictwa w zaborze pruskim– omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego– omawia rozwój spółdzielczości w Galicji– charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki</p>		
6. Nowe ruchy polityczne na ziemiach polskich	<p>1. Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich</p> <p>2. Ruch narodowy</p> <p>3. Rozwój ruchu ludowego</p>	<p>– zna daty: powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa NarodowoDemokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903)– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, R. Dmowski, W. Witosa– wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego– wymienia założenia programowe Polskiej Partii Socjalistycznej, Stronnictwa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu solidaryzm narodowy</p> <p>– zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, S. Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego</p> <p>– przedstawia cele ruchu robotniczego</p> <p>– charakteryzuje program nurtu niepodległościowego w polskim ruchu socjalistycznym,– omawia założenia programowe ruchu narodowego</p> <p>– charakteryzuje program ruchu ludowego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: endecja, internacjonalizm</p> <p>– identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Róży Luksemburg, Juliana Marchlewskiego, Franciszka Stefczyka</p> <p>– omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje program nurtu rewolucyjnego w polskim ruchu socjalistycznym</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: program brukselski, program paryski</p> <p>– zna daty powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900), Ligi Narodowej (1893), Stronnictwa Ludowego (1895)– identyfikuje postacie Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>– porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami</p> <p>– ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.</p>

		Narodowo– –Demokratycznego, Polskiego Stron- nictwa Ludowego				
7. Organizacje niepodległościowe na początku XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja 1905 roku na ziemiach polskich 2. Powstanie łódzkie 3. Działalność polskich partii politycznych 4. Skutki rewolucji 5. Działania organizacji Bojowej PPS 6. Orientacje polityczne Polaków na początku XX wieku 7. Organizacje niepodległościowe 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, krwawa niedziela– zna datę rewolucji 1905–1907</p> <p>– identyfikuje postacie: J. Piłsudski-ego, R. Dmowskiego</p> <p>– omawia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje orient. Proaustriacką i prorosyjską</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: strajk powszechny, Organizacja Bojowa PPS, organizacja paramilitarna– zna daty krwawej niedzieli (22 I 1905), powstania Związku Walki Czynnej (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego – wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim– przedstawia przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim– przedstawia działania Organizacji Bojowej PPS– wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Duma Państwowa, Macierz Szkolna, strajk szkolny</p> <p>– zna daty: powstania łódzkiego (I–VI 1905), powstania Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912)</p> <p>– wskazuje na mapie ośrodki wystąpień robotniczych w czasie rewolucji 1905–1907</p> <p>– omawia przebieg powstania łódzkiego</p> <p>– opisuje działalność polskich partii politycznych w czasie rewolucji 1905–1907</p> <p>– przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w.</p>	<p>– zna daty: podziału na PPS–Frację Rewolucyjną i PPS–</p> <p>–Lewicę (1906), utworzenia Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (1867)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Mireckiego</p> <p>– porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r.</p>	<p>– ocenia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907</p> <p>– ocenia postawy Polaków w przededniu nadciągającego konfliktu międzynarodowego</p>
8. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultura narodowa Polaków 2. Polski pozytywizm 3. Rola historii 4. Malarstwo historyczne 5. Kultura Młodej Polski 6. Początki kultury masowej 7. Sztuka polska przełomu XIX i XX w. 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Marię</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, pozytywizm warszawski</p> <p>– identyfikuje postacie: Juliusza i Wojciecha Kossaków, A Grottgera, J. Ignacego Kraszewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, S. Żeromskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury,– przedstawia hasła pozytywistów warszaw.,– omawia realizację haseł pracy u podstaw,– charakteryzuje kulturę Młodej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: literatura postyczeniowa, skauting</p> <p>– zna daty: otwarcia Polskiej Akademii Umiejętności (1873), powołania Towarzystwo Oświaty Ludowej (1872), utworzenia Polskiej Macierzy Szkolnej (1906)– identyfikuje postacie: A. Świętochowskiego, S. Przybyszewskiego, Jana Kasprowicza,– wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: cyganeria, ogródki jordanowskie, neoromantyzm</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Gersona, Artura Górskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Henryka Jordana, Andrzeja Małkowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała</p>	<p>– charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w.</p> <p>– ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc</p>

		Konopnicką, Jana Matejkę– wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc– podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc	Polski– wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w.	– wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami	kłęska powstania styczniowego	
--	--	--	--	---	-------------------------------	--

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV

ROZDZIAŁ V: I WOJNA ŚWIATOWA

30. Świat na drodze ku wojnie światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nowe mocarstwa 2. Konflikty między europejskimi mocarstwami 3. Konflikty kolonialne 4. Wyścig zbrojeń 5. Rywalizacja na morzach 6. Wojna rosyjsko–japońska 7. Konflikty na Bałkanach 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze / państwa centralne, trójporozumienie / ententa, aneksja</p> <p>– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907)– wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia,</p> <p>– wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfizm, kocioł bałkański,– zna daty: wojny rosyjsko–japońskiej (1904–1905), I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913),– wskazuje na mapie państwa, które w wyniku wojen bałkańskich zdobyły największe tereny– omawia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocar-twami,– przedstawia przejawy rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach,– wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko–japońs.</p>	<p>– zna daty: podpisania układu rosyjsko–francuskiego (1892), podpisania porozumienia francusko–brytyjskiego (1904), podpisania porozumienia rosyjsko–brytyjskiego (1907), bitwy pod Cuszimą (1905)</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.,– opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia,– omawia przebieg wojny rosyjsko–japońskiej i jej skutki,– przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich</p>	<p>– zna daty: wojny rosyjsko–tureckiej (1877–1878), kongresu berlińskiego (1878), aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro–Węgry (1908)</p> <p>– przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie</p> <p>– opisuje sytuację na Bałkanach w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie</p> <p>– ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie</p>
---	---	---	--	---	---	--

2. Na frontach I wojny światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybuch I wojny światowej 2. Wojna na morzach 3. Walki na zachodzie Europy 4. Walki na Bałkanach i we Włoszech 5. Wojna pozycyjna 6. Koniec Wielkiej Wojny 7. Kapitulacja Niemiec 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Wojna, front</p> <p>– zna daty: I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna nieograniczona wojna podwodna,</p> <p>– zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), przyłączenia się Włoch do ententy (1915), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918)– wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych – przedstawia okoliczności wybuchu Wielkiej Wojny</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni– wskazuje przyczyny klęski państw centralnych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu U–Boot</p> <p>– zna daty: wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro–Węgry (28 VII 1914), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), ataku Niemiec na Belgię i Francję (VIII 1914), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), kapitulacji Austro–Węgier (XI 1918)– identyfikuje postacie: F. Habsburga, Karola I Habsburga, Wilhelma II, Paula von Hindenburga</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy– przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych</p>	<p>– zna daty: przyłączenia się Japonii do ententy (1914), przyłączenia się Turcji do państw centralnych (1914), bitwy o Gallipoli (1915), przyłączenia się Bułgarii do państw centralnych (1915), zatopienia Lusitanii (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy jutlandzkiej (1916), przyłączenia się Grecji do ententy (1917), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918)– wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro–Węgrzech– opisuje przebieg walk na froncie zachodnim– przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech</p>	<p>– ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej</p> <p>– omawia przebieg wojny na morzach i oceanach</p> <p>– ocenia skutki zastosowania przez Niemcy gazów bojowych</p>
3. I wojna światowa na ziemiach polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki na froncie wschodnim 2. Zniszczenia wojenne na ziemiach polskich 3. U boku państw centralnych 4. Formacje polskie u boku Rosji 5. Wojsko polskie we Francji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie</p> <p>– zna datę sformowania Legionów Polskich (1914)</p> <p>– identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys przysięgowy, Legion Puławski, Błękitna Armia, Polska Organizacja Wojskowa</p> <p>– zna daty bitwy pod Gorlicami (1915), powstania Kompanii Kadrowej (1914), bitwy pod Kostiuchnówką (1916), bitwy pod Rokitną (1915), kryzysu przysięgowego (VII 1917), bitwy pod Kaniowem (1918), powstania Polskiej Organizacji Wojskowej (1914)– identyfikuje postać Józefa Hallera</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna manewrowa</p> <p>– zna daty bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914), powstania Legionu Puławskiego (1914)</p> <p>– wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r.</p> <p>– opisuje przebieg działań wojennych na froncie wschodnim</p>	<p>– zna daty powstania Komitetu Narodowego Polski w Warszawie (1914), powstania Komitetu Narodowego Polski w Lozannie (1917)</p> <p>– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim</p>	<p>– ocenia sposób traktowania ziem polskich przez zaborców w czasie I wojny światowej</p> <p>– ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków</p>

		<p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności</p> <p>– wyjaśnia, jak zaborcy w czasie I wojny światowej traktowali ziemie Królestwa Polskiego</p>	<p>– wskazuje na mapie rejony walk Legionów Polskich– omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy– wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy niepodległości Polski miała 82ysiedleni82 Pol.Org. Wojs.</p>	<p>– przedstawia genezę i organizację Legionów Polskich</p> <p>– przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji</p>		
4. Rewolucje w Rosji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja lutowa 2. Okres dwuwładzy 3. Rosyjskie stronnictwa polityczne 4. Przewrót bolszewicki 5. Wojna domowa 6. Armia Czerwona 7. Rosja po rewolucji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lutowa, rewolucja październik.</p> <p>– zna daty wybuchu rewolucji lutowej (8 III 1917), wybuchu rewolucji październik (6/7 XI 1917)</p> <p>– identyfikuje postać Włodzimierza Lenina</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe, Rada Komisarzy Ludowych, Armia Czerwona, łagry, dyktatura proletariatu</p> <p>– zna daty ogłoszenia tez kwietniowych przez Lenina (IV 1917), powstania rady Komisarzy Ludowych (XI 1917), wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja II, Lwa Trockiego, F.Dzierżyńskiego,– wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz ośrodki, które zapoczątkowały rew. Październ. – omawia przebieg rewolucji lutowej – przedstawia okoliczności wybuchu rewolucji październikowej i omawia jej przebieg– charakteryzuje sytuację w Rosji po rewol. Październ</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czecha</p> <p>– zna daty obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917), ogłoszenia konstytucji (VII 1918), zamordowania rodziny carskiej (VII 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego</p> <p>– omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej</p> <p>– charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego bolszewicy zdobyli popularność wśród Rosjan</p> <p>– określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mienszewicy, eserowcy, kadeci</p> <p>– wymienia rosyjskie stronnictwa polityczne i przedstawia ich założenia programowe</p> <p>– omawia losy rodziny carskiej</p>	<p>– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy</p>
5. Sprawa polska w czasie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Państwa zaborcze a sprawa polska 2. Akt 5 listopada 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Akt 5 listopada</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Rada Regencyjna, – zna daty</p>	<p>– zna daty</p>	<p>– zna datę ogłoszenia odezwy Mikołaja</p>	<p>– ocenia, jakie znaczenie miał Akt 5</p>

I wojny światowej	<p>3. Sprawa polska w polityce ententy</p> <p>4. Polacy na konferencji paryskiej</p>	<p>(manifest dwóch cesarzy), – zna daty wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), podpisania trakt. Wersalskiego (28 VI 1919) – identyfikuje postacie I. J. Paderewskiego, R. Dmowskiego – wymienia postanowienia Aktu 5 listopad – wymienia postanowienia konf. Wersal. W sprawie polskiej</p>	<p>powstania Rady Regencyjnej (1917), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918) – identyfikuje postacie Thomasa W. Wilsona, Władysława Grabskiego – przedstawia stosunek państw centralnych do sprawy polskiej – omawia sprawę polską w polityce państw ententy</p>	<p>odezwy cara Mikołaja II (1916), odezw Rządu Tymczasowego i bolszewików (1917) – identyfikuje postacie Aleksandra Kakowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Józefa Ostrowskiego, Georges-a Clemenceau, Davida Lloyd-a George'a – omawia udział delegacji polskiej na konferencji wersalskiej</p>	<p>Romanowa do Polaków (VIII 1914) – identyfikuje postacie Mikołaja Mikołajewicza, Karla Kuka, Hansa von Beselera, – przedstawia zależności między sytuacją militarną państw centralnych i ententy podczas I wojny światowej a ich stosunkiem do sprawy polskiej</p>	<p>listopada dla narodu polskiego</p> <p>– ocenia, jakie znaczenie miał program pokojowy prezydenta Wilsona dla narodu polskiego</p>
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V						
ROZDZIAŁ VI: ŚWIAT W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM						

<p>1. Świat po I wojnie światowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład wersalski 2. Zniszczenia i straty po I wojnie światowej 3. Nowy układ sił w Europie 4. Liga Narodów 5. Wielki kryzys gospodarczy 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Czwórka, Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</p> <p>– zna daty podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920),</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu wersalskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ład wersalski, demilitaryzacja, mały traktat wersalski, czarny czwartek, New Deal</p> <p>– zna daty obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia New Deal (1933)– identyfikuje postać F.D. Roosevelta,– wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu AustroWęgier, państwa bałtyckie,– przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej– charakteryzuje układ sił w Europie po zakończeniu wojny– wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów– charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wolne miasto, europeizacja</p> <p>– zna daty podpisania traktatów z Austrią (1919) i Węgrami (1920) oraz traktatu z Turcją (1920)</p> <p>– identyfikuje postać Kemala Mustafy</p> <p>– wskazuje na mapie postanowienia traktatu wersalskiego</p> <p>– przedstawia zasady, na jakich opierał się ład wersalski</p> <p>– omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec</p> <p>– charakteryzuje działalność Ligi Narodów</p> <p>– wskazuje przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego</p> <p>– skutki wielkiego kryzysu gospodarczego</p>	<p>– zna daty wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934)</p> <p>– omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno</p>	<p>– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego</p> <p>– ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie</p>
<p>2. Narodziny faszyzmu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Włochy po I wojnie światowe 2. Rządy faszystów we Włoszech 3. Nazizm 4. Republika weimarska 5. Przejęcie władzy przez Hitlera 6. Społeczeństwo III Rzeszy 7. Zbrodnie nazistów do 1939 roku 8. Faszyzm i autorytaryzm w innych państwach 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), antysemityzm, führer, obóz koncentracyjny</p> <p>– zna daty powstania marszu na Rzym (1922), przejęcia przez A. Hitlera funkcji kanclerza (I 1933)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „czarne koszule”, paktów laterańskie, noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, autorytaryzm– zna daty powstania paktów laterańskich (1929), przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938)</p> <p>– identyfikuje postać Josefa Goebbelsa</p> <p>– wskazuje na mapie państwa demokratyczne, totalitarne i autorytarne, – opisuje okoliczności przejęcia władzy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja, pucz</p> <p>– zna daty przejęcia przez B. Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania republiki weimarskiej (1919–1933), puczu monachijskiego (1923), podpalenia Reichstagu (II 1933), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934)</p> <p>– identyfikuje postać Piusa XI, – omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech</p>	<p>– zna daty powstania Związków Włoskich Kombatanatów (1919), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921)</p> <p>– identyfikuje postać Alfreda Rosenberga</p> <p>– przedstawia sytuację Włoch po zakończeniu I wojny światowej</p> <p>– przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej</p>	<p>– ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.</p> <p>– ocenia wpływ polityki prowadzonej przez B. Mussoliniego i A. Hitlera na życie obywateli</p>

	europejskich	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera – charakteryzuje ideologię faszystowską – charakteryzuje ideologię nazistowską 	<p>przez Benito Mussoliniego– przedstawia proces przejmowania władzy przez Adolfa Hitlera– charakteryzuje politykę nazistów wobec ludności żydowskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny popularności nazistów w Niemczech,– wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.– wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy autorytarne 		
3. ZSRS – imperium komunistyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój terytorialny Rosji Radzieckiej i ZSRS w okresie międzywojennym 2. Rządy Józefa Stalina 3. Propagandowy wizerunek Stalina 4. Gospodarka ZSRS 5. Zbrodnie komunistyczne do 1939 roku 6. Głód na Ukrainie 7. Relacje ZSRS— Niemcy do 1939 roku 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kult jednostki– zna daty utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop– Mołotow (23 VIII 1939) – identyfikuje postać Józefa Stalina– wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki – wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, łagier, NKWD – zna daty ogłoszenia NEP (1921), układu w Rapallo (1922) – identyfikuje postać Lwa Trockiego – opisuje metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów– omawia reformy gospodarcze Józefa Stalina – wymienia zbrodnie komunistyczne do 1939 – omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wielka czystka, komunizm wojenny, sowchoz, kolchoz, Gułag – zna daty wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933), represji wobec Polaków w ZSRS (1937–1938) – identyfikuje postacie Joachima Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa– wskazuje na mapie największe skupiska łagrów, obszar głodu w latach 1932–1933– omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Stalina– charakteryzuje politykę gospodarczą w Rosji Radzieckiej po zakończeniu I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój terytorialny Rosji Radzieckiej i ZSRS w okresie międzywojennym – wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę J. Stalina wobec swoich przeciwników – ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez J. Stalina – ocenia zbrodniczą politykę komunistów do 1939 r.
31. Kultura i zmiany społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Społeczne skutki I wojny światowej 2. Wpływ mass mediów na społeczeństwa 3. Komunikacja 4. Nowe trendy w architekturze i sztuce 5. Sztuka filmowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mass media, propaganda – wymienia rodzaje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu indoktrynacja – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918)– wymienia rodzaje mass mediów– przedstawia rozwój środków komunikacji w okresie międzywojennym– wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, funkcjonalizm – zna datę pierwszej audycji radiowej (1906) przedstawia społeczne skutki I wojny światowej– wymienia rodzaje mass mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dadaizm, surrealizm, futuryzm – zna datę pierwszego wręczenia Oscarów (1929) – wyjaśnia, jaki wpływ miały mass media na społeczeństwo w 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ mass mediów na kształtowanie opinii publicznej – ocenia wpływ mass mediów na rozwój propagandy w

w okresie międzywojennym	6. Zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym 7. Przemiany w modzie	– przedstawia społeczne skutki I wojny światowej	nowe nurty w architekturze i sztuce – wyjaśnia, dlaczego sztuka filmowa cieszyła się coraz większą popularnością	– wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce – charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym	dwudziestoleciu międzywojennym	państwach totalitarnych – ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej
32. Świat na drodze ku II wojnie światowej	1. Militaryzacja Niemiec i powstanie osi Berlin–Rzym–Tokio 2. <i>Anschluss</i> Austrii 3. Wojna domowa w Hiszpanii 4. Układ monachijski i kolejne zdobycze niemieckie 5. Ekspansja Japonii	– wyjaśnia znaczenie terminu Anschluss – zna daty Anschlusu Austrii (III 1938), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939) – identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera – wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch – wymienia cele, jakie przyświecały państwom totalitarnym w polityce zagranicznej	– wyjaśnia znaczenie terminów: oś Berlin–Rzym–Tokio, appeasement – zna daty remilitaryzacji Nadrenii (1936), wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938), zajęcia Zaolzia przez Polskę (X 1938), ataku Japonii na Chinę (1937), – identyfikuje postać Francisco Franco – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii– przedstawia przyczyny Anschlusu Austrii– wymienia postanowienia konferencji w Monachium– przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej – charakteryzuje kolejne etapy podboju Europy przez A. Hitlera do sierpnia 1939 r.	– wyjaśnia znaczenie terminu Marionetkowe cesarstwo– zna daty przywrócenia powszechnej służby wojskowej w Niemczech (1935), podboju Libii przez Włochy (1932), wojny włosko–abisyńskiej (1935–1936), zajęcia Albanii przez Włochy (1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939), aneksji Mandżurii przez Japonię (1931) – identyfikuje postacie Neville’a Chamberlaina, Édouarda Daladiera– przedstawia proces militaryzacji Niemiec – wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej– omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej– charakteryzuje włoską ekspansję terytorialną do 1939 r.– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wsch.	– zna daty zbombardowania Guerniki (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939) – identyfikuje postać Józefa Tiso – wyjaśnia wpływ polityki appeasementu na politykę zagraniczną Niemiec – charakteryzuje sytuację w Europie pod koniec lat 30. XX w.	– ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium – ocenia skutki polityki appeasement dla Europy
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VI						
ROZDZIAŁ VII: POLSKA W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM						

1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sytuacja międzynarodowa 2. Pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich 3. Odzyskanie niepodległości 4. 11 listopada 5. Rząd Jędrzeja Moraczewskiego 	<p>– zna daty powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (7 XI 1918), przekazania władzy wojskowej J. Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego,</p> <p>– wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich– omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego</p>	<p>– zna daty powstania Naczelnej Rady Ludowej (14 XI 1918), przekazania władzy cywilnej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (14 XI 1918), powołania rządu Jędrzeja Moraczewskiego (18 XI 1918), powołania rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919)</p> <p>– identyfikuje postacie Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, I. J. Paderewskiego– określa zasięg wpływów pierwszych ośrodków władzy– opisuje działania pierwszych rządów polskich o odzyskaniu niepodległości– omawia dążenia władz polskich do uzyskania przez Polskę uznania międzynarodowego.</p>	<p>– zna daty powstania Polskiej Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (28 X 1918), wydania dekretu o powołaniu Tymczasowego Naczelnika Państwa (22 XI 1918)</p> <p>– przedstawia sytuację międzynarodową jesienią 1918 r.</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę</p>	<p>– zna daty powstania Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (19 X 1918), Tymczasowego Komitetu Rządzącego we Lwowie (24 XI 1918)</p> <p>– przedstawia założenia programowe pierwszych ośrodków władzy</p>	<p>– ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości</p> <p>– ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości</p>
2. Walka o granicę wschodnią	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcje granicy wschodniej 2. Konflikt polsko-ukraiński 3. Orłęta Lwowskie 4. Wyprawa kijowska 5. Ofensywa bolszewików 6. Bitwa Warszawska i nadniemieńska 7. Pokój ryski 8. Polsko-litewskie spory terytorialne 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna</p> <p>– zna daty Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921)</p> <p>– identyfikuje postacie Romana</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Obrony Państwa, „bunt” Żeligowskiego– zna daty: bitwy nadniemieńskiej (22–28 IX 1920), „buntu” Żeligowskiego (9 X 1920),– identyfikuje postacie W. Witosa, Michała Tuchaczewskiego, Lucjana Żeligowskiego,– wskazuje na mapie miejsca bitew stoczonych z Rosjanami w 1920</p> <p>– przedstawia postawy Polaków wobec zagrożenia niepodległości ze strony bolszewików – omawia przebieg Bitwy Warszawskiej i jej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu linia Curzona</p> <p>– zna daty polskiej ofensywy wiosennej (1919), układu z Symonem Petlurą (IV 1920), bitwy pod Zadwórnem (1920), powołania Rady Obrony Państwa (VII 1920), bitwy pod Komarowem (31 VIII 1920), włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922),– identyfikuje postacie Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowski-ego, Wł. Sikorskiego, Siemiona</p>	<p>– zna daty utworzenia Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (X/XI 1918), powstania Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski (VII 1920), przekazania Wilna przez bolszewików Litwinom (VII 1920)</p> <p>– identyfikuje postacie Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej</p> <p>– ocenia postanowienia pokoju ryskiego</p>

		Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego – wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim – omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej – wymienia postanowienia pokoju ryskiego	skutki– przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską	Budionnego – wskazuje na mapie tereny zajęte przez Armię Czerwoną do sierpnia 1920 r.– porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną,– omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i je skutki– opisuje przebieg ofensywy bolszewickiej w 1920 r.– przedstawia przebieg i skutki kontrofensywy pol. W 1920.	– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko–ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.	
3. Kształtowanie się granicy zachodniej i południowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie wielkopolskie 2. Ustalenie północnej granicy 3. Zaślubiny z morzem 4. Wolne Miasto Gdańsk 5. Pierwsze i drugie powstanie śląskie 6. Trzecie powstanie śląskie 7. Konflikt polsko-czechosłowacki 	– wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt– zna datę wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918)– wskazuje na mapie obszary plebiscytowe – wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt zachodniej granicy państwa polskiego – przedstawia skutki powstania wielkopolskiego i plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku	– zna daty plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921) – identyfikuje postacie gnącego Jana Paderewskiego, Wojciecha Korfantego– wskazuje na mapie obszar powstania wielkopolskiego, obszar Wolnego Miasta Gdańska– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla niepodległej Polski miał dostęp do morza,– omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku– przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich	– wyjaśnia znaczenie terminu konwencja górnośląska – zna daty przybycia I. J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920) – identyfikuje postacie gnącego Józefa Dowbora–Muśnickiego, Józefa Hallera – wskazuje na mapie zasięg powstań śląskich, Śląsk Cieszyński – przedstawia okoliczności zaślubin Polski z morzem – opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki	– przedstawia proces kształtowania się zachodniej i północnej granicy państwa polskiego	– ocenia postawę Polaków wobec sytuacji politycznej w Wielkopolsce w końcu 1918 r. – ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu – ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska
4. Rządy parlamentarne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trudne początki niepodległości 2. Pierwsze wybory parlamentarne 3. Konstytucja 	– wyjaśnia znaczenie terminu Naczelnik Państwa	– wyjaśnia znaczenie terminów: Kontrasy-gnata, hiperinflacja, wojna celna,– zna daty pierwszych wyborów do sejmu	– wyjaśnia znaczenie terminu partyjniactwo – zna datę wprowadzenia podziału na województwa (1919)	– identyfikuje postacie Romana Rybarskiego, Maurycyego Zamoyskiego,	– ocenia pozycję ustrojową Naczelnika Państwa

	<p>4. z 1921 roku Scena polityczna II Rzeczypospolitej</p> <p>5. Elekcja i śmierć Narutowicza</p> <p>6. Rządy parlamentarne w latach 1919–1926</p> <p>7. Kryzys rządów parlamentarnych</p>	<p>– zna daty uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru G. Narutowicza na prezydenta (9 XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza</p> <p>– omawia postanowienia konstytucji marcowej</p>	<p>ustawodawczego (26 I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922), – identyfikuje postacie Wincentego Witosa, Wojciecha Korfatego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Władysława Grabskiego</p> <p>– charakteryzuje zadania, jakie stanęły przed władzami odradzającej się Polski – wymienia postanowienia małej konstytucji – charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926</p>	<p>– przedstawia okoliczności pierwszych wyborów prezydenckich</p> <p>– omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza</p> <p>– przedstawia przejawy kryzysu rządów parlamentarnych</p>	<p>Jana Baudouin de Courtenaya</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926</p>
5. Zamach majowy i rządy sanacji	<p>1. Zamach majowy</p> <p>2. Walki podczas zamachu majowego</p> <p>3. Zmiany konstytucji</p> <p>4. Rządy sanacyjne</p> <p>5. Represje w stosunku do opozycji</p> <p>6. Obóz w Berezie Kartuskiej</p> <p>7. Rządy sanacyjne po śmierci Piłsudskiego</p> <p>8. Polski autorytaryzm na tle europejskim</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: zamach majowy, sanacja, – zna daty początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego</p> <p>– omawia skutki polityczne i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dekret, nowela sierpniowa, obóz sanacyjny, autorytaryzm, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, Obóz Zjednoczenia Narodowego, – zna daty dymisji rządu i prezydenta S. Wojciechowskiego (14 V 1926), uchwalenia noweli sierpniowej (2 VIII 1926), powstania BBWR (1928), wyborów brzeskich (XI 1930), procesu brzeskiego (1932) – identyfikuje postacie Wincentego Witosa, S. Wojciechowskiego, Macieja Rataja,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „cuda nad urną”, grupa Pułkowników, grupa zamkowa – zna daty powołania rządu „Chjeno–Piasta” (10 V 1926), wyboru I. Mościckiego na prezydenta (1 VI 1926), powstania Centrolewu (1929), śmierci J. Piłsudskiego (12 V 1935), powstania OZN–u (1937) – identyfikuje postacie Kazimierza Bartła, Walerego Sławka, Adama Koca, Edwarda Rydza–Śmigłego, Władysława Sikorskiego</p>	<p>– zna datę Kongresu Obrony Prawa i Wolności (29 VI 1930)</p> <p>– porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej, charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie</p>	<p>– ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli</p> <p>– ocenia metody, jakimi władze sanacyjne walczyły z opozycją polityczną</p>

		ustrojowe zamachu majowego – charakteryzuje rządy sanacyjne	Ignacego Mościckiego– omawia przyczyny zamachu majowego – charakteryzuje przebieg zamachu majowego –przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej	– przedstawia politykę władz sanacyjnych wobec opozycji politycznej – omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego		
6. Gospodarka II Rzeczypospolitej	1. Problemy gospodarcze odrodzonej Polski 2. Reforma walutowa Grabskiego 3. Odbudowa gospodarcza 4. Reforma rolna 5. Wielki kryzys gospodarczy w Polsce 6. Nowe inwestycje przemysłowe 7. Port morski w Gdyni	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy – wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B – wymienia różnice między Polską A i Polską B – wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą odgrywał Centralny Okręg Przemysłowy	– wyjaśnia znaczenie terminu reforma walutowa,– zna daty reformy walutowej W. Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937),– identyfikuje postacie Władysława Grabskiego, E.Kwiatkowskiego – wskazuje na mapie obszar COP-u, Gdynię – omawia reformy rządu Władysława Grabskiego –przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni i jego znaczenie dla polskiej gospodarki – przedstawia założenia 4-letniego planu gospodarczego E Kwiatkowskiego i jego realizację	– zna daty ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), początku wielkiego kryzysu (1929) – wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej – przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości – charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy w Polsce – omawia założenia i realizację reformy rolnej	– przedstawia sposoby przezwyciężania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej – charakteryzuje działania podjęte w celu modernizacji gospodarki Polski w dwudziestoleciu międzywojennym	– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej – ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej – ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego
7. Społeczeństwo odrodzonej Polski	1. Społeczeństwo II Rzeczypospolitej 2. Państwo wielu narodów 3. Polityka wobec mniejszości narodowych 4. Rozwój edukacji	– wyjaśnia znaczenie terminu analfabetyzm – omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób władze odrodzonego państwa polskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja narodowa, asymilacja państwowa,– zna datę reformy J.Jędrzejewicza (1932)– identyfikuje postać Janusza Jędrzejewicza – przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej– wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i	– wyjaśnia znaczenie terminów: getto ławkowe, <i>numerus clausus</i> – opisuje sytuację społeczną Polski po odzyskaniu niepodległości – charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców – omawia stosunki polsko–żydowskie	– charakteryzuje przykłady realizacji polityki asymilacyjnej w latach trzydziestych XX wieku	– ocenia położenie mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej – ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych

		walczyły z analfabetyzmem	państwowa – omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej			
33. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> Osiągnięcia polskich naukowców Literatura międzywojenna Technika i transport II Rzeczypospolitej Polskie kino w okresie międzywojennym Polski modernizm Malarstwo i architektura 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Enigma – identyfikuje postać Władysława Reymonta</p> <p>– przedstawia najważniejsze osiągnięcia kultury polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ekspresjonizm, modernizm, funkcjonalizm, – zna daty otrzymania Literackiej Nagrody Nobla przez W. Reymonta (1924) – wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym – wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych – przedstawia osiągnięcia polskiej literatury w okresie dwudziestolecia międzywojennego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: lwowska szkoła matematyczna, awangarda, styl narodowy</p> <p>– identyfikuje postacie Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury, – wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, przedstawicieli kina, twórców sztuki w Polsce międzywojennej</p> <p>– przedstawia rozwój kinematografii polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze II Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: katastrofizm, skamandrycy, Awangarda Krakowska, formizm, <i>al. déco</i>, – zna daty powstania PKP (1926), powstania PLL LOT (1929), – identyfikuje postacie Tadeusza Kotarbińskiego, Floriana Znanieckiego</p> <p>– wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia – przedstawia nurty w polskiej literaturze oraz grupy poetyckie, jakie rozwinęły się w okresie dwudziestolecia międzywojennego.</p>	– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym
34. II Rzeczpospolita na arenie międzynarodowej	<ol style="list-style-type: none"> II Rzeczpospolita i jej sąsiedzi Polska polityka zagraniczna Układy w Rapallo i Locarno Normalizacja stosunków z ZSRS i Niemcami Rola II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej 	<p>– zna daty układu polsko–francuskiego (II 1921), układu polsko–rumuńskiego (III 1921) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego</p> <p>– wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– wyjaśnia, które z nich miały stanowić</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „korytarz”, polityka równowagi i „równych odległości”</p> <p>– zna daty traktatu pol–radz. O nieagresji (1932), pol–niem. Deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934) – identyfikuje postać Józefa Becka – omawia stosunek do państw sąsiednich do II Rzeczypospolitej</p> <p>charakteryzuje stosunki pol–radz i pol–niem w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała „polityka równowagi” i „równych odległości”</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Międzymorze, wojna przewencyjna – zna daty układu w Rapallo (1922), układu w Locarno (1925) – przedstawia koncepcję Józefa Piłsudskiego dotyczącą prowadzenia polityki zagranicznej i przykłady jej realizacji – omawia ideę Międzymorza i wyjaśnia przyczyny jej niepowodzenia – wskazuje zagrożenia, jakie stwarzały dla Polski układy z Rapallo i Locarno</p> <p>– charakteryzuje politykę zagraniczną prowadzoną przez Józefa Becka</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały układy w Rapallo i Locarno</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały polsko–radziecki traktat o nieagresji i polsko–niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy</p>	– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej

		gwarancję bezpieczeństwa II Rzeczypospolitej				
10. Polska w przededniu II wojny światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zajęcie Zaolzia 2. Niemieckie żądania wobec Polski 3. Sojusz z Wielką Brytanią i Francją 4. Pakt Ribbentrop–Mołotow 	<p>– zna daty paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939), polsko–brytyjskiego sojuszu polityczno–wojskowego (25 VIII 1939)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.– wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow</p>	<p>wyjaśnia znaczenie terminów: eksterytorialność– zna daty zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938), przedstawienia po raz pierwszy propozycji tzw. Ostatecznego uregulowania spraw spornych między Polską a Niemcami (X 1938), polsko–brytyjskich gwarancji pomocy w razie ataku Niemiec (IV 1939), wypowiedzenia przez Niemcy deklarację o Niestosowaniu przemocy z Polską (IV 1939) – identyfikuje postacie J. von Ribbentropa, W. Mołotowa– wskazuje na mapie Zaolzie, tzw. „kory tarz”– omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow</p>	<p>– zna daty przedstawienia po raz ostatni propozycji tzw. Ostatecznego uregulowania spraw spornych między Polską a Niemcami (III 1939), przemówienia sejmowego J. Becka (5 V 1939)– przedstawia przyczyny konfliktu polsko–czechosłowackiego o Zaolzie,– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnij, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.</p> <p>– przedstawia okoliczności zawarcia paktu Ribbentrop–Mołotow</p>	<p>– charakteryzuje relacje polsko–brytyjskie i polsko–francuskie w przededniu II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę A. Hitlera</p>	<p>– ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia</p> <p>– ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec żądań niemieckich</p>

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VII

KLASA VIII

		Wymagania na poszczególne oceny- uczeń:
--	--	--

Temat lekcji w podręczniku	Zagadnienia, materiał nauczania	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: II WOJNA ŚWIATOWA						
1. Napaść na Polskę	<ol style="list-style-type: none"> Niemieckie przygotowania do wojny Polacy w przededniu wojny Wybuch wojny Przebieg walk Napaść sowiecka Zakończenie walk i bilans wojny obronnej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: wojna błyskawiczna (<i>Blitzkrieg</i>)</p> <p>– zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina– wymienia etapy wojny obronnej Polski– wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa graniczna, „dziwna wojna”, internowanie– zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego– wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej– charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski– opisuje przykłady bohaterstwa polskich żołnierzy– przedstawia przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez Niemców w czasie wojny obronnej Polski</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile”, Korpus Ochrony Pogranicza (KOP)– zna daty: bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939), ewakuacji władz państw. I woskowych z Warszawy (6/7 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939)– identyfikuje postacie: Wł. Raginisa, Franciszka Kleeberga– wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi– przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r.– omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, Grupy Specjalne (<i>Einsatzgruppen</i>)</p> <p>– zna daty: prowokacji gliwickiej (31 VIII 1939), kapitulacji Helu (2 X 1939),– identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Józefa Unruga, Tadeusza Kutrzeby– porównuje plany Polski i Niemiec przygotowane na wypadek wojny– przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski</p>	<p>– ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r.</p> <p>– ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.</p>
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina	<ol style="list-style-type: none"> Wojna zimowa Atak III Rzeszy na kraje skandynawskie Agresja niemiecka na Europę Zachodnią Klęska Francji Bitwa o Anglię 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię, kolaboracja</p> <p>– zna daty: ataku III Rzeszy na Francję</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: linia Maginota– zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (9 IV 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941)– identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles'a de Gaulle'a– wskazuje na mapie obszary zagarnięte</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy– zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940),– przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1941– opisuje kolejne etapy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Wolnej Francji, linia Mannerheima</p> <p>– zna datę: ewakuacji wojsk alianckich z Dunkierki (V–VI 1940)</p>	<p>– ocenia sytuację polityczną i militarną w Europie w 1941 r.</p>

	6. Wojna na Bałkanach	(10 V 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) – wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r.	przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941– przedstawia najważniejsze działania wojenne w Europie z lat 1939–1941– wyjaśnia główne przyczyny pokonania Francji przez armię niemiecką w 1940 r.	agresji Niemiec w latach 1940–1941– opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie	– identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe'a Pétaina – omawia sposób przejęcia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRS w 1940 r.	
TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera	– zna datę: bitwy o Anglię (VII–X 1940)– identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla– wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię	– wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Lew morski”, Enigma– wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami– przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii	– zna daty: największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940), nalotu na Coventry (14 XI 1940)– identyfikuje postacie M. Rejewskiego, J. Różyckiego, H. Zygalskiego– omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię– wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w bitwie o Anglię	– porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie wojny o Anglię	– ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	1. Przygotowania do wojny 2. Atak niemiecki na ZSRS 3. Wielka Wojna Ojczyźniana 4. Stosunek ludności ZSRS do okupanta 5. Walki o Leningrad i Stalingrad	– wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Barbarossa” – zna daty: agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla	– wyjaśnia znaczenie terminu: Wielka Wojna Ojczyźniana– zna datę: bitwy pod Moskwą (XI–XII 1941)– identyfikuje postać: Gieorgija Żukowa– wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem– wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki– przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej– wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę	– wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, <i>Lend-Lease Act</i> – zna datę: blokady Leningradu (1941–1944) – identyfikuje postać: Friedricha von Paulusa– przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943– charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców– przedstawia, w jaki	– wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS – przedstawia warunki prowadzenia działań wojennych przez Niemcy na terenie ZSRS – wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS	– ocenia postawę władz sowieckich w czasie Wielkiej Wojny Ojczyźnianej

		przebiegu II wojny światowej	ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r.	sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich		
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Postawy wobec Holokaustu 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny</p> <p>– przedstawia założenia rasowej polityki hitlerowców oraz metody jej realizacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfikacja, Generalny Plan Wschodni, gwiazda Dawida, obóz zagłady– zna datę: powstania Generalnego Planu Wschodniego (1942)– identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej– wymienia założenia niemieckiego Generalnego Planu Wschód– charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec – wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu– wyjaśnia, jakimi sposobami ludność terenów okupowanych niosła pomoc Żydom – omawia bilans Holokaustu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, „Szoah”, „Żegota”, szmalcownicy</p> <p>– zna datę: konferencji w Wannsee (I 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, OskaraSchindlera – wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie – przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów– omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu niemieckich agresorów</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Babi Jar, Ponary, czetnicy</p> <p>– zna datę: wybuchu antyniemieckiego powstania w Paryżu (VIII 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Raoula</p> <p>Wallenberg, Henryka Sławika,</p> <p>– porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców</p>	– ocenia postawy wobec Holokaustu
35. Wojna poza Europą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki w Afryce 2. Północnej 3. Wojna na Atlantyku 4. Przystąpienie Japonii do wojny 5. Ofensywa japońska w Azji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: bitwa o Atlantyk</p> <p>– zna daty: ataku Japonii na USA (7 XII 1941), bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942)– identyfikuje postać: Franklina Delano Roosevelta–</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Afrika Korps, pakt trzech, wilcze stada, konwój, Enigma– zna daty: podpisania paktu trzech (IX 1940), bitwy na Morzu Koralowym (V 1942), kapitulacji wojsk włoskich i niemieckich w Afryce (V 1943)– identyfikuje postać: Erwina Rommla – wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway i lokalizuje je na mapie– wyjaśnia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, pancernik, lotniskowiec</p> <p>– zna daty: ataku Włoch na Egipt (VIII 1940), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (1941), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Davida Eisenhowera– przedstawia przebieg walk w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Torch”</p> <p>– zna datę: nalotów na Maltę (1940–1942)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary opanowane przez Japończyków do końca 1942 r.</p>	– ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny

		wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne	znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej	Afryce– charakteryzuje ekspansję japońską w Azji– omawia działania wojenne na morzach i oceanach	– przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na Oceanie Atlantyckim	
36. Droga do zwycięstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Bitwa na Łuku Kurskim i jej następstwa 3. Walki na Sycylii i we Włoszech 4. Konferencja w Teheranie 5. Otwarcie drugiego frontu w Europie 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p> <p><i>Karta atlantycka</i>, Wielka Koalicja, Wielka Trójka</p> <p>– zna datę: podpisania <i>Karty atlantyckiej</i> (14 VIII 1941 r.)– identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla</p> <p>– wyjaśnia genezę powstania i cele Wielkiej Koalicji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konferencja w Teheranie, operacja „Overlord” – zna daty: bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943), konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), bitwy o Monte Cassino (V 1944), operacji „Overlord” (6 VI 1944)</p> <p>– przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie– wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew i operacji militarnych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1943–1944</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend-Lease Act</i>, konferencja w Casablance, operacja „Market Garden”, linia Gustawa– zna daty: konferencji w Casablance (I 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944), zamachu na A. Hitlera (VII 1944), bitwy pod Falaise (VIII 1944)– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Stanisława Maczka – przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej– przedstawia decyzje podjęte pod-czas konferencji w Casablance– opisuje walki na froncie zachodnim i we Włoszech w latach 1943–1944</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Bagration”</p> <p>– identyfikuje postać: Clausa von Stauffenberga</p> <p>– przedstawia przyczyny, okoliczności i skutki zamachu na Hitlera</p> <p>– charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej</p>	<p>– przedstawia wizję powojennego świata zarysowaną w <i>Karcie atlantyckiej</i> przez przywódców USA i Wielkiej Brytanii</p>

Koniec II wojny światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład jałtański 2. Koniec wojny w Europie 3. Walki na Dalekim Wschodzie 4. Kapitulacja Japonii 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: ład jałtański – zna daty: konferencji jałtańskiej (4–11 II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla – przedstawia decyzje podjęte podczas konferencji jałtańskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: operacja berlińska, bezwarunkowa kapitulacja, kamikadze</p> <p>– zna daty: operacji berlińskiej (IV 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945)</p> <p>– przedstawia wielkie operacje strategiczne na froncie wschodnim i zachodnim – omawia okoliczności kapitulacji Japonii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wał Pomorski, taktyka „żabich skoków”</p> <p>– zna daty: bitwy o Iwo Jimę (II–III 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945),</p> <p>– identyfikuje postać: Douglasa MacArthura</p> <p>– charakteryzuje działania na froncie wschodnim, zachodnim i na Pacyfiku w latach 1944-1945</p> <p>– omawia metody prowadzenia walki w rejonie Azji i Pacyfiku oraz przedstawia ich skutki</p>	<p>– zna daty: bitwy na Morzu Filipińskim (VI 1944),</p> <p>– charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiła kapitulacja III Rzeszy</p>	<p>– ocenia założenia ładu jałtańskiego</p> <p>– ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii</p>
---------------------------	--	--	--	---	---	--

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I

ROZDZIAŁ II: POLACY PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ

1. Dwie okupacje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, wysiedlenia, deportacja, sowietyzacja – wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką – charakteryzuje główne cele niemieckiej i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: traktat o granicach i przyjaźni, łapanka, volkslista, akcja AB – zna daty: podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939), akcji AB (V–VI 1940), zbrodni katyńskiej (IV–V 1940) – wskazuje na mapie miejsca masowych egzekucji Polaków pod okup. Niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS – podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego – wyjaśnia, jaki cel zamierzali zrealizować Niemcy, mordując</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, „gadinówka”, Akcja Specjalna „Kraków”, granatowa policja, Pawiak, paszportyzacja – zna daty: Akcji Specjalnej „Kraków” (XI 1939), paszportyzacji (1940) – identyfikuje postać: Hansa Franka – przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie – charakteryzuje życie codzienne</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Tannenberg”</p> <p>– zna daty: wyborów do zgromadzeń na Kresach (X 1939), deportacji Polaków w głąb ZSRS (II, IV i VI 1940 oraz V/VI 1941) – przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją – przedstawia</p>	<p>– porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec polskiego społeczeństwa</p>
------------------	---	---	--	---	---	--

		sowieckiej polityki okupacyjnej	polską inteligencję– omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej	w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy	deportacji Polaków w głąb ZSRS	
37. Władze polskie na uchodźstwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Stosunki polsko-sowieckie 3. Armia Polska w ZSRS 4. Sprawa katyńska 5. Śmierć Sikorskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: rząd emigracyjny – identyfikuje postać: Władysława Sikorskiego – przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego – wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska, katastrofa gibraltarska– zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (30 VII 1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (25 IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (4 VII 1943)– identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka– omawia postanowienia układu Sikorski–Majski– przedstawia okoliczności formowania się Armii Polskiej w ZSRS– wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem emigracyjnym w Londynie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: ewakuacji armii Andersa na Bliski Wschód (VIII 1942) – identyfikuje postać: Kazimierza Sosnkowskiego – przedstawia okoliczności podpisania układu Sikorski–Majski – opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS Armii Polskiej gen. Władysława Andersa – omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej – przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Narodowa RP – omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie układu Sikorski–Majski dla sprawy polskiej w czasie II wojny światowej
38. Polskie Państwo Podziemne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność ZWZ-AK 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa (AK) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Delegatura Rządu RP na Kraj, Rada Jedności Narodowej (RJN), Szare Szeregi, mały sabotaż, dywersja– zna datę: powstania Delegatury Rządu RP na Kraj (XII 1940)– identyfikuje postacie: Kazimierza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), cichociemni, Kedyw, akcja scalenkowa– zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939) – identyfikuje postacie: Henryka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polityczny Komitet Porozumiewawczy (PKP), Narodowa Organizacja Wojskowa, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia 	

	<p>4. Polityczne podziały polskiego podziemia</p> <p>5. Polskie Państwo Podziemne</p>	<p>– zna datę: powstania AK (14 II 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór</p> <p>– wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa</p>	<p>Sosnkowskiego, Jana Bytnara ps. Rudy</p> <p>– wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki – przedstawia struktury Polskiego Państwa Podziemnego– omawia rolę Rady Jedności Narodowej w strukturach Polskiego Państwa Podziemnego– wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj</p>	<p>Dobrzańskiego, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego</p> <p>– omawia proces budowania struktur wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała akcja scaleniowa– wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ-AK– charakteryzuje działalność polskich partii politycznych w okresie okupacji</p> <p>– przedstawia działalność Delegatury Rządu na Kraj</p>	<p>Ludowa (AL.)– zna daty: akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)– identyfikuje postacie: Michała KaraszewiczaTokarzewskiego, Cyryla Ratajskiego, Franza Kutschery charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala– omawia strukturę i działalność Szarych Szeregów – wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją</p>	
<p>TSW – Zbrojne akcje polskiego ruchu oporu</p>	<p>39. Akcja pod Arsenalem</p> <p>40. Akcja „Główki”</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: akcja pod Arsenalem</p> <p>– zna datę: akcji pod Arsenalem (III 1943)– identyfikuje postać: Jana Bytnara ps. Rudy</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: zamach na F. Kutschere, sabotaż, dywersja, Kedyw</p> <p>– zna datę: zamachu na Franza Kutschere (II 1944)– identyfikuje postacie: Tadeusza Zawadzkiego ps. Zośka, Franza Kutschery– przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere– wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki”</p> <p>– identyfikuje postać: Emila Fiedorfa ps. Nil</p> <p>– przedstawia metody działalności Kedywu</p> <p>– omawia przebieg akcji pod Arsenalem</p>	<p>– zna datę: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942)</p> <p>– omawia przebieg zamachu na F. Kutschere</p>	<p>– ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem</p>

<p>4. Społeczeństwo polskie pod okupacją</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niemiecki terror 2. Postawa Polaków wobec okupacji 3. Zagłada polskich Żydów 4. Powstanie w getcie warszawskim 5. Polacy wobec Holokaustu 6. Rzeź wołyńska 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: łapanka, Holokaust, getto</p> <p>– wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego</p> <p>– przedstawia metody eksterminacji narodu żydowskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Plan Wschód, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska– zna daty: powstania Generalnego Planu Wschód (1942), wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)– identyfikuje postacie: Marka Edelmana, Ireny Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów– przedstawia założenia Generalnego Planu Wschód– wyjaśnia, w jakim celu okupanci prowadzili walkę z polską kulturą</p>	<p>– wymienia znaczenie terminów: kontyngent, czarny rynek, Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB), szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne – zna daty: decyzji o przeprowadzeniu Holokaustu (1942), początku 100ysiedleni na Zamojszczyźnie (XI 1942), tzw. Krwawej niedzieli (11 VII 1943)– identyfikuje postacie: Władysława Bartoszewskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Witolda Pileckiego, Jana Karskiego– omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki– charakteryzuje warunki życia w getcie– opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego na Kresach Wschodnich</p>	<p>– zna daty: zamordowania rodziny Ulmów (24 III 1944)</p> <p>– identyfikuje postać: Stepana Bandery</p> <p>– opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim</p> <p>– przedstawia stosunek państw zachodnich do Holokaustu</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec Holokaustu</p>
--	--	---	--	---	--	---

<p>41. Plan „Burza” i powstanie warszawskie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan „Burza” i jego przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania 4. Walki powstańcze 5. Upadek i skutki powstania 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: godzina „W”</p> <p>– zna czas trwania powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944)</p> <p>– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Burza”, zrzuty</p> <p>– zna daty: opracowania planu „Burza” (1943/1944)</p> <p>– identyfikuje postać: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Leopolda Okulickiego</p> <p>– przedstawia założenia planu „Burza”</p> <p>– charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Ostra Brama”– zna daty: operacji „Ostra Brama” (VII 1944)– identyfikuje postać: Antoniego Chruściela ps. Monter– opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich– przedstawia sytuację w Warszawie w przededniu powstania i opisuje jej wpływ na bezpośrednią decyzję wydania rozkazu o wybuchu powstania– omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego</p>	<p>– identyfikuje postać: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego</p> <p>– omawia okoliczności polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie</p>	<p>– ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną</p> <p>– ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powst. warszaw.</p>
<p>6. Polacy w koalicji anty-hitlerowskiej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Armia Polska we Francji 2. Polskie Siły Zbrojne w Wielkiej Brytanii 3. Polacy podczas walk w Europie Zachodniej 4. Wojsko Polskie w ZSRS 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie– wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem)</p>	<p>– zna daty: walk o Narwik (V 1940), walk o Tobruk (VIII – XII 1941), walk o Monte Cassino (V 1944), bitwy pod Lenino (X 1943)– identyfikuje postać: Władysława Andersa</p> <p>– wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej</p>	<p>– zna daty: powstania armii gen. Z. Berlinga w ZSRS (V 1943), bitwy pod Falaise (VIII 1944), bitwy pod Arnhem (IX 1944)– identyfikuje postacie: Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga– opisuje szlak bojowy polskich jednostek wojskowych walczących na lądzie, na morzu i w powietrzu na wszystkich frontach II wojny światowej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Szyszko-Bohusza, Karola Świerczewskiego</p> <p>– charakteryzuje proces formowania się polskich oddziałów wojskowych we Francji</p>	<p>– ocenia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej</p>
<p>7. Sprawa polska pod koniec wojny</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska lubelska 2. Jałta a sprawa polska 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Manifest PKWN, Polska lubelska,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza (PPR), proces szesnastu– zna daty: powstania PPR (1942), konferencji w Teheranie (1943),</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa (KRN), Niepodległość („NIE”)</p>	<p>– identyfikuje postacie: Iwana Sierowa, Jana Stanisława</p>	<p>– ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej</p>

	<p>3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej</p>	<p>Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN)– zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (22 VII 1944), powstania TRJN (VI 1945)– wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Polsce– omawia okoliczności i skutki powstania TRJN</p>	<p>konferencji w Jałcie (II 1945), procesu szesnastu (VI 1945), – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta – wymienia postanowienia konferencji w Teheranie i w Jałcie dotyczące sprawy Polski– przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów– przedstawia metody działania polskich komunistów w celu przejęcia władzy w państwie</p>	<p>– zna daty: powołania KRN (31 XII 1943/1 I 1944), powstania Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1944), rozwiązania AK (19 I 1945)– identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil– podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS– opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego</p>	<p>Jankowskiego, Kazimierza Pużaka</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób decyzje Wielkiej Trójki w Teheranie</p> <p>łamały postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i></p> <p>– omawia postawy działaczy Polskiego Państwa Podziemnego wobec reżimu komunistycznego</p>	
--	---	---	---	--	--	--

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II

ROZDZIAŁ III: ŚWIAT PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

<p>1. Powojenny podział świata</p>	<p>1. Skutki II wojny światowej</p> <p>2. Konferencja w Poczdamie</p> <p>3. Procesy norymberskie</p> <p>4. Powstanie ONZ</p> <p>5. Plan Marshalla</p> <p>6. Okupacja Niemiec</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Karta Narodów Zjednoczonych– zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945)– identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: układ dwubiegunowy, procesy norymberskie, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i>, strefa okupacyjna– zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), I procesu norymberskiego (XI 1945 – X 1946), uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> (1948)– wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni – przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Marshalla (Europejski Plan Odbudowy), denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja– zna daty: ogłoszenia planu Marshalla (VI 1947)– identyfikuje postacie: Clementa Attlee, George’a Marshalla– wskazuje na mapie państwa, które przyjęły pomoc USA w ramach planu Marshalla– przedstawia polityczne skutki II wojny światowej</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Wschodniej nie skorzystały z planu Marshalla– wyjaśnia, w jaki sposób zrealizowano w Niemczech zasadę czterech D – porównuje politykę państw zachodnich i ZSRS wobec Niemiec pod okupacją</p>	<p>– ocenia znaczenie powstania ONZ i NATO</p>
------------------------------------	--	--	---	---	--	--

		Trumana – wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie– przedstawia cele ONZ	ludności i zniszczeń– omawia strukturę ONZ i jej działalność w okresie powojennym– opisuje politykę zwycięskich mocarstw wobec Niemiec	– wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie		
2. Początek zimnej wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ekspansja komunizmu w Europie 2. Doktryna Trumana 3. Kryzys berliński 4. Powstanie NATO 5. Powstanie berlińskie 6. Powstanie dwóch państw niemieckich 7. Budowa muru berlińskiego 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: żelazna kurtyna, zimna wojna, mur berliński– zna daty: proklamowania RFN (IX 1949), powstania NRD (X 1949), budowy muru berlińskiego (1961)– identyfikuje postać: Harry’ego Trumana– wskazuje na mapie terytorium RFN i NRD– wyjaśnia, czym była zimna wojna– przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna Trumana, blokada Berlina Zachodniego, NATO– zna daty: ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947), blokady Berlina Zachodniego (VI 1948–V 1949), powstania NATO (1949)</p> <p>– identyfikuje postać: Konrada Adenauera– wskazuje na mapie żelazną kurtynę– przedstawia sposób przejmowania władzy przez komunistów w państwach Europy Środkowo-Wschodniej– wyjaśnia, w jaki sposób doktryna Trumana miała powstrzymać rosnące wpływy komunistów na świecie– wskazuje okoliczności powstania NATO– opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Bizonia, powstanie berlińskie</p> <p>– zna daty: przemówienia W. Churchilla w Fulton (III 1946), powstania Bizonii (1947), powołania Trizonii (1949), powstania berlińskiego (VI 1953)</p> <p>– wskazuje na mapie podział Niemiec na strefy okupacyjne</p> <p>– przedstawia proces powstania dwóch państw niemieckich</p>	<p>– identyfikuje postać Waltera Ulbrichta</p> <p>– wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego</p> <p>– podaje przyczyny wybuchu powstania berlińskiego</p> <p>– omawia różnice między państwami niemieckimi</p>	<p>– ocenia politykę ZSRS wobec państw Europy Środkowo-Wschodniej</p> <p>– ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec</p>

<p>TSW – Historia muru berlińskiego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: mur berliński– zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zburzenia muru berlińskiego (XI 1989), zjednoczenia Niemiec (1990)– wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego– omawia okoliczności upadku muru berlińskiego</p>	<p>– identyfikuje postać: Helmuta Kohla</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w propagandzie komunistycznej odgrywał mur berliński</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego</p>	<p>– identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Checkpoint Charlie– zna daty: śmierci pierwszej ofiary (VIII 1961) przy próbie przekroczenia muru berlińskiego, wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961)– opisuje, jak budowano mur berliński– wyjaśnia, w jaki sposób opinia międzynarodowa zareagowała na budowę muru berlińskiego</p>	<p>– ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA J.F. Kennedy’ego i R. Reagana</p>
<p>3. Za żelazną kurtyną</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Powstanie węgierskie 5. Polityka odprężenia 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kraje demokracji ludowej, powstanie węgierskie– zna datę: wybuchu powstania węgierskiego (X 1956)– omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej– wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski– zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (II 1956)– identyfikuje postać: Nikity Chruszczowa– wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej– omawia przejawy odwilży w ZSRS– przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje ogłoszenia tego przemówienia– omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszaw-</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG)– zna daty: powstania RWPG (1949), wkroczenia Armii Czerwonej na Węgry (XI 1956), końca okresu odprężenia między Wschodem a Zachodem (1960)– identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Ławrientija Berii, Imre Nagya– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do konfliktu między ZSRS a komunistycznymi władzami Jugosławii– charakteryzuje sposób sprawowania władzy i prowadzoną politykę przez N. Chruszczowa– przedstawia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: żdanowszczyzna, Kominform</p> <p>– zna daty: powstania Kominformu (IX 1947),</p> <p>– identyfikuje postać: Andrieja Żdanowa</p> <p>– charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina</p>	<p>-</p>

			skiego – wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych. W latach 1953–1960	przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.		
42. Daleki Wschód po II wojnie światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna koreańska 4. Klęska Francji w Indochinach 	<p>– zna datę: wojny w Korei (1950–1953)</p> <p>– wskazuje na mapie Koreę, Wietnam i Chiny</p> <p>– wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu</p> <p>– omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna– zna daty: wojny domowej w Chinach (1946–1949), początku Wielkiego Skoku (1958), rewolucji kulturalnej (1966–1968)– identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Ho Szi Mina– omawia sposoby realizacji i skutki tzw. Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Kuomintang, reedukacja</p> <p>– zna daty: powstania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949), proklamowania Republiki Chińskiej (1949), bitwy pod Dien Bien Phu (1954)– identyfikuje postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura– przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej– opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga– opisuje proces dekolonizacji Indochin</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwona Gwardia (hunwejbini), <i>Czerwona książeczka</i></p> <p>– zna daty: rozejmu w Panmundżonie (1953)</p> <p>– opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej,</p> <p>szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei</p>	– ocenia następstwa procesu dekolonizacji
5. Rozpad systemu kolonialnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny rozpadu systemu kolonialnego 2. Powstanie Indii i Pakistanu 3. Konflikt indyjsko-pakistański 4. Upadek kolonializmu w Afryce 5. Kraje Trzeciego Świata 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dekolonizacja, Trzeci Świat</p> <p>– wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: metoda tzw. Biernego oporu, Rok Afryki</p> <p>– zna datę: Roku Afryki (1960)</p> <p>– identyfikuje postać: Mahatmy Gandhiego– przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach– charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Indyjski Kongres Narodowy, Liga Muzułmańska, Organizacja Jedności Afrykańskiej (OJA), Ruch Państw Niezrzeszonych, neokolonializm– zna daty: powstania Indii i Pakistanu (1947), konferencji w Bandungu (1955)– wyjaśnia, jaką rolę w procesie dekolonizacji Indii odegrał Indyjski Kongres Narodowy– podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego</p>	<p>– zna daty: wojny w Algierii (1954–1962), wojny w Biafrze (1967)</p> <p>– identyfikuje postać: Charles'a de Gaulle'a</p> <p>– charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce w dobie dekolonizacji i po 1960 r.</p>	<p>– przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji</p> <p>– ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii</p>

<p>6. Konflikt na Bliskim Wschodzie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, konflikt żydowsko-palestyński</p> <p>– omawia charakter konfliktu bliskowschodniego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP)</p> <p>– zna daty: powstania Izraela (1948), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), I wojny w Zatoce Perskiej (1990)– identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata– wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej– przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael– wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich– omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: intifada, Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza”– zna daty: wydania deklaracji Balfoura (1917), wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956), porozumienia w Camp David (1978), wybuchu intifady (1987), porozumienia z Oslo (1993)– identyfikuje postacie: Ruhollaha Chomeiniego, Saddama Husajna– omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości– przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyici, zamach w Monachium</p> <p>– zna daty: rezolucji ONZ o podziale Palestyny (1947), nacjonalizacji Kanału Sueskiego (1956), zamachu w Monachium (1972)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Menachema Begina</p> <p>– charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego</p>	<p>– ocenia rolę światowych mocarstw w konflikcie bliskowschodnim</p>
---	--	--	--	--	---	---

<p>7. Zimna wojna i wyścig zbrojeń</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rywalizacja Wschód– Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rządy Breżniewa 5. Praska wiosna 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: praska wiosna, wyścig zbrojeń– zna datę: praskiej wiosny (1968)– identyfikuje postać: Fidela Castro– omawia przyczyny i skutki praskiej wiosny– wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, lądowanie w Zatoce Świń, odprężenie– zna daty: desantu w Zatoce Świń (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (X 1962), wojny w Wietnamie (1957–1975), interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji (20/21 VIII 1968)– identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona, Leonida Breżniewa, Alexandra Dubčeka– przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego– przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie– wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Vietcong, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Czerwoni Khmerzy</p> <p>– zna daty: przejęcia władzy na Kubie przez F. Castro (1959), Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1973–1975), dyktatury Czerwonych Khmerów (1975–1979),– identyfikuje po-stać Dwighta Eisenhowera– omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. I 70. XX w.– przedstawia skutki rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „gorąca linia” między Moskwą i Waszyngtonem</p> <p>– zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1947), wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), lądowania na Księżycu (1969),</p> <p>– identyfikuje postacie: Pol Pota, Jurija Gagarina, Neila Armstronga</p>	<p>– omawia wpływ ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje</p>
<p>8. Droga ku wspólnej Europie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demokrytyzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Od EWG do Unii Europejskiej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Unia Europejska, euro– zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957), powstania Unii Europejskiej (1993) – identyfikuje po-stać: Roberta Schumana– wskazuje na mapie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Komisja Europejska, Parlament Europejski, układ z Schengen, traktat z Maasticht– zna daty: podpisania układu w Schengen (1985), zawarcia traktatu w Maastricht (1992)– identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida De Gasperiego– wskazuje na mapie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Rada Europejska</p> <p>– zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), powstania Komisji Wspólnot Europejskich (1967)</p> <p>– wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG</p> <p>– omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)</p> <p>– zna daty: rewolucji goździków (1974), końca dyktatury F. Franco w Hiszpanii (1975)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antonia de Oliveiry</p>	<p>– ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej</p>

		państwa założycielskie EWG – podaje przyczyny integracji europejskiej	państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej – przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej	gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej – porównuje sytuację gospodarczą państw Europy Zachodniej i Wschodniej	Salazara, króla Juana Carlosa – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej	
43. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentów 4. Ruchy feministyczne 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową 7. Sobór Watykański II	– wyjaśnia znaczenie terminu: rewolucja obyczajowa – omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	– wyjaśnia znaczenie terminów: ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa – zna daty: obrad Soboru Watykańskiego II (1962–1965), zniesienia segregacji rasowej w USA (1964) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI – przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w. – wymienia hasła ruchów kontestatorskich – przedstawia cele buntów studentów w krajach zachodnich w latach 60. – wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad Soboru Watykańskiego II	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja seksualna, kontrkultura, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny – zna daty: buntów studentów we Francji (1968), festiwalu w Woodstock (1969), marszu w Waszyngtonie (1963) – wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70. – omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich – prezentuje poglądy ruchów feministycznych w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studentów – opisuje walkę o równouprawnienie w USA	– wyjaśnia znaczenie terminów: Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady – identyfikuje postacie: Adreasa Baadera, Alda Moro – podaje przykłady wybitnych osobowości ruchów kontestatorskich – omawia genezę, przejawy i skutki terroryzmu politycznego	– ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform Soboru Watykańskiego II
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III						
ROZDZIAŁ IV: POLSKA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ						
1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Przesiedlenia ludności 3. Postawy polskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemia Odzyskana, referendum	– wyjaśnia znaczenie terminów: linia Curzona, repatrianci, akcja „Wisła”, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), „cuda nad urną”, demokracja ludowa – zna daty:	– wyjaśnia znaczenie terminów: partie koncesjonowane, Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicja Obywatelska (MO), cenzura prewencyjna – zna daty: polsko-	– identyfikuje postacie: Karola Świerczewskiego, Augusta Hlonda	– ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu

	<p>społeczne- ństwa</p> <p>4. Referendum ludowe</p> <p>5. Sfałszowane wybory</p>	<p>ludowe– zna daty: referendum ludowego (30 VI 1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (I 1947)– identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki– wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej– przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów</p>	<p>pogromu kieleckiego (1946), akcji „Wisła”(1947)– identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza– wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich– omawia zmiany terytorium Polski po II wojnie światowej w odniesieniu do granic z 1939 r.– przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej– omawia przyczyny i skutki akcji „Wisła” – przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego– opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce</p>	<p>sowieckiego układu granicznego (VIII 1945), uchwalenia „małej konstytucji” (II 1947), uznania nienaruszalności polskiej granicy zachodniej przez NRD (1950) i RFN (1970)</p> <p>– charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania kształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej</p> <p>– przedstawia stosunek polskich partii politycznych do referendum ludowego</p> <p>– podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS</p>	<p>– przedstawia proces odbudowy ośrodków uniwersyteckich w powojennej Polsce</p> <p>– przedstawia różne postawy społeczeństwa polskiego wobec nowej władzy oraz ich uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne</p>	
<p>TSW – Jak Polacy zajmowali Ziemię Odzyskaną?</p>	<p>1. Przejmowanie kontroli</p> <p>2. Napływ osadników</p> <p>3. Zagospodarowanie w wywaniu Ziemi Odzyskanych</p> <p>4. <i>Sami swoi</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Ziemię Odzyskaną– zna datę: początku napływu osadników na Ziemię Odzyskaną (1945)</p> <p>– wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: szabrownictwo– zna datę: akcji „Wisła” (1947)– omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemią Odzyskaną przez Polaków – omawia przyczyny napływu osadników na Ziemię Odzyskaną– przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziemi Odzyskanych– zna datę: utworzenia dywizji rolniczo-gospodarczej do przejmowania Ziemi Odzyskanych (1945)– identyfikuje postać: Władysława Gomułki– wyjaśnia, w jaki sposób propaganda komunistyczna upowszechniała ideę Ziemi Odzyskanych– wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców</p>	<p>– identyfikuje postać: Augusta Hlonda</p> <p>– przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziemi Odzyskanych z Polską</p> <p>– wymienia przykłady filmowych adaptacji losów Ziemi Odzyskanych i ich mieszkańców</p>	<p>– ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziemi Odzyskanych</p>

				zamieszkujących Ziemie Odzyskane		
2. Opór społeczny wobec komunizmu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek terroru 2. Podziemie antykomunistyczne 3. Represje komunistyczne 4. Jak ujawniano kulisy bezpieki? 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: żołnierze niezłomni (wyklęci)</p> <p>– identyfikuje postacie: Danuty Siedzikówny ps. Inka, Witolda Pileckiego</p> <p>– wymienia przykłady represji stosowanych wobec antykomunistycznego ruchu oporu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: podziemie niepodległościowe, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN)</p> <p>– zna daty: powołania WiN (IX 1945), wykonania wyroków śmierci na Witoldzie Pileckim (1948), Danucie Siedzikównie ps. Inka (1948) i Emilu Fieldorcie ps. Nil (1953)– identyfikuje postacie: Jana Rodowicza ps. Anoda, Emila Fieldorfa ps. Nil, Jana Nowaka- Jeziorańskiego– wyjaśnia, jakie cele przyświecały organizacjom podziemia niepodległościowego– przedstawia metody działania organizacji podziemia niepodległościowego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), Urząd Bezpieczeństwa (UB), Radio Wolna Europa – zna daty: wykonania wyroków śmierci na Zygmuncie Szendzielarzu ps. Łupaszka (1948), ucieczki Józefa Światły na Zachód (1953), rozbicia ostatniego zgrupowania podziemia antykomunistycznego (1963)– identyfikuje postacie: Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, Józefa Światły– omawia sposób funkcjonowania komunistycznego aparatu terroru– wyjaśnia, jakie cele chciały osiągnąć władze komunistyczne poprzez stosowanie terroru wobec swoich przeciwników</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Narodowe Zjednoczenie Wojskowe</p> <p>– zna daty: powstania Radia Wolna Europa (1949) i jej rozgłośni polskiej (1951), procesu</p> <p>IV Zarządu Głównego WiN (1950), wykonania wyroków na członków IV Zarządu Głównego WiN (1951)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mariana Bernaciaka ps. Orlik, Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora, Franciszka Jaskulskiego ps. Zagończyk, Józefa Franczaka ps. Lalek</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich ujawniono kulisy działalności komunistycznych służb bezpieczeństwa</p>	<p>– ocenia postawy działaczy podziemia niepodległościowego i żołnierzy niezłomnych</p>
44. Powojenna odbudowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zniszczenia wojenne 2. Zagospodarowanie Ziem Odzyskanych 3. Reforma rolna 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna datę: wydania dekretu o reformie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o handel, plan trzyletni – zna daty: ustawy o nacjonalizacji (I 1946), tzw. Bitwy o handel (1947), planu trzyletniego (1947–1949)– przedstawia bilans polskich strat wojennych w gospodarce– opisuje</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: UNRRA, Centralny Urząd Planowania</p> <p>– przedstawia proces zagospodarowywania Ziem Odzyskanych– przedstawia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziem Odzyskanych– zna datę: powołania Ministerstwa Ziem Odzyskanych (1945)</p>	<p>– ocenia skutki społeczne reform gospodarczych i gospodarki planowej</p>

	<p>4. Nacjonalizacja przemysłu i handlu</p> <p>5. Plan trzyletni</p>	<p>rolnej (IX 1944)– omawia założenia i skutki realizacji dekretów o reformie rolnej i nacjonalizacji przemysłu</p>	<p>zniszczenia wojenne Polski– wyjaśnia, na czym polegała bitwa o handel i jakie były jej skutki– podaje założenia planu trzyletniego i efekt jego realizacji</p>	<p>straty dóbr kulturalnych w Polsce– określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu</p>	<p>– wyjaśnia, jak nowi mieszkańcy traktowali Ziemię Odzyskaną</p> <p>– omawia przebieg odbudowy Warszawy</p>	
<p>4. Polska w czasach stalinizmu</p>	<p>1. Powstanie PZPR</p> <p>2. Przemiany gospodarczo-społeczne</p> <p>3. Próba kolektywizacji</p> <p>4. Stalinizm w Polsce</p> <p>5. Socrealizm</p> <p>6. Konstytucja stalinowska z 1952 roku</p> <p>7. Walka z Kościołem katolickim</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL)– zna datę: przyjęcia konstytucji PRL (22 VII 1952)– identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bierutapodaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: system monopartyjny, system centralnego sterowania, plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm– zna daty: powstania PZPR (XII 1948), planu sześcioletniego (1950–1955)– identyfikuje postać: Stefana Wyszyńskiego– podaje założenia planu sześcioletniego – omawia przyczyny i skutki kolektywizacji w Polsce– wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej– przedstawia założenia konstytucji PRL z 1952 r.– przytacza przykłady terroru w czasach stalinowskich</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne, „wyścig pracy”, Państwowe Gospodarstwo Rolne, kułak, Związek Młodzieży Polskiej (ZMP)– zna datę: internowania S. Wyszyńskiego (1953–1956)– identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca– przedstawia okoliczności powstania PZPR– przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego– wymienia przykłady świadczące o stalinizacji Polski– omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu</p>	<p>– zna datę: podpisania porozumienia między rządem a Episkopatem (1950)– identyfikuje postacie: Konstantego Rokossowskiego, Czesława Kaczmarka</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Wojsku Polskim nadal występowały silne wpływy sowieckie</p> <p>– opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła</p>	<p>– ocenia metody sprawowania władzy w Polsce na początku lat 50.</p> <p>– ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu</p>
<p>5. Polski Październik</p>	<p>1. PRL po śmierci Stalina</p> <p>2. Spory wewnętrzne w PZPR</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: poznański Czerwiec</p> <p>– zna datę: polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”, Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa– zna daty: wydarzeń poznańskich (28–30 VI 1956), wyboru W.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: puławianie, natolińczycy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW), „Po Prostu”</p>	<p>– ocenia postawy Józefa Cyrankiewicza i Władysława Gomułki wobec</p>

	<p>3. Poznański Czerwiec</p> <p>4. Początki rządów Gomułki</p>	<p>Października (X 1956)</p> <p>– identyfikuje postać: Władysława Gomułki</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.</p>	<p>Gomułki na I sekretarza KC PZPR (X 1956), – identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza– omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce– przedstawia przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.– prezentuje okoliczności dojścia Władysława Gomułki do władzy– charakteryzuje zakończenia okresu odwilży w Polsce w kontekście ograniczenia wolności słowa</p>	<p>– zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953),</p> <p>obrad VIII Plenum KC PZPR (X 1956), końca odwilży w Polsce (1957)</p> <p>– identyfikuje postać: Edwarda Ochaba– wyjaśnia okoliczności zwołania VIII Plenum KC PZPR – omawia proces odwilży po dojściu W. Gomułki do władzy</p>	<p>– identyfikuje postacie: Adama Ważyka, Romana Strzałkowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób <i>Poemat dla dorosłych</i> i publikacje w „Po Prostu” odzwierciedlały nastroje niezadowolenia społecznego w latach 50. XX w.</p> <p>– prezentuje poglądy natolińczyków i puławian</p>	<p>wydarzeń poznańskich</p>
<p>6. PRL w latach 1956–1970</p>	<p>1. Mała stabilizacja</p> <p>2. Spór z Kościołem</p> <p>3. Początek opozycji</p> <p>4. Marzec 1968 r.</p> <p>5. Grudzień 1970 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: obchody Tysiąclecia Chrztu Polski, Marzec '68, Grudzień '70– zna daty: obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966), wydarzeń marcowych (III 1968)– identyfikuje postać: Władysława Gomułki– wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z marca 1968 r. i grudnia 1970 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: mała stabilizacja– zna daty: układu PRL–RFN (7 XII 1970), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (14–21 XII 1970)– identyfikuje postacie: Willy'ego Brandta, Stefana Wyszyńskiego, Edwarda Gierka– charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL– przedstawia przebieg obchodów milenijnych– przedstawia przebieg wydarzeń marcowych 1968 r. – opisuje przebieg wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: peregrynacja, rewizjoniści, dogmatycy, <i>List 34</i>– zna daty: listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965), opublikowania <i>Listu 34</i> (1964), zdjęcia „Dzidów” z afisza w teatrze Narodowym (I 1968), ogłoszenia podwyżek cen żywności (12 XII 1970)– identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Adama Michnika, Henryka Szlajfera– charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim – opisuje narodziny i działalność opozycji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: polska szkoła filmowa, „Polityka”, „komandosi”, Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej (ZOMO)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Słonimskiego, Zbigniewa Cybulskiego, Tadeusza Różewicza, Andrzeja Munka, Wojciecha Jerzego Hasa</p> <p>– omawia stosunek władz PRL do inteligencji</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitki w Polsce w 1968 r.</p>	<p>– ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.</p> <p>– ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL</p>

7. Polska w latach 70. XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Druka Polska” Edwarda Gierka 2. Rozwój na kredyt 3. Niepowodzenia gospodarcze 4. „Propaganda sukcesu” 5. Nowelizacja konstytucji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „druka Polska”</p> <p>– identyfikuje postać: Edwarda Gierka</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „propaganda sukcesu”– zna datę: nowelizacji konstytucji PRL (1976)– omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa– przedstawia zmiany w życiu codziennym Polaków za czasów rządów E. Gierka– wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasach rządów E. Gierka</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju– identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego– wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka zakończyła się niepowodzeniem– przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r.</p>	<p>– identyfikuje postać: Piotra Jaroszewicza</p> <p>– przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków</p>	<p>– ocenia okres rządów Edwarda Gierka</p>
---------------------------------	--	---	--	---	---	---

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV

ROZDZIAŁ V: UPADEK KOMUNIZMU

1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czerwiec 1976 roku 2. Powstanie opozycji 3. Rozwój opozycji 4. Papież w Polsce 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Czerwiec '76– zna daty: wydarzeń czerwcowych (VI 1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978)– identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II– przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce– wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: spekulacja, Komitet Obrony Robotników (KOR), tajny współpracownik (TW)– zna daty: powstania KOR (IX 1976), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (VI 1979)– identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa– opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.</p> <p>– określa cele i opisuje działalność KOR-u</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ciche podwyżki, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), drugi obieg, Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)– zna daty: powstania ROPCiO (1977), utworzenia KPN (1979)– identyfikuje postacie: Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz– wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Młodej Polski (RMP)– zna datę: założenia WZZ (1978)– identyfikuje postacie: Stanisława Barańczaka, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszkowskiego, Bogdana Borusewicza</p> <p>– charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p>	
--	--	--	---	--	--	--

		papieża na sytuację w Polsce		dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne		
2. Powstanie „Solidarności”	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strajki sierpniowe 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. I Zjazd NSZZ „Solidarność” 4. Na drodze do konfrontacji 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”– zna datę: strajków sierpniowych (VIII 1980)– identyfikuje postać: Lecha Wałęsy– przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, strajk solidarnościowy, 21 postulatów, porozumienia sierpniowe– zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980), powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980)– identyfikuje postacie: Anny Walentynowicz, Stanisława Kani, Wojciecha Jaruzelskiego– omawia przebieg wydarzeń sierpniowych– wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności”– zna daty: przejęcia władzy przez W. Jaruzelskiego (1981), I zjazdu NSZZ „Solidarność” (IX–X 1981) porozumień szczecińskich (VIII 1980), porozumień jastrzębskich (IX 1980)– identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mieczysława Jagielskiego– omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. Karnawału „Solidarności”</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: kryzys bydgoski– zna daty: zamachu na Jana Pawła II (V 1981), kryzysu bydgoskiego (III 1981)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Jimmy’ego Cartera– przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r.</p>	
3. Stan wojenny i schyłek PRL	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Świat wobec sytuacji w Polsce 3. Reakcja społeczeństwa 4. Opozycja antykomunistyczna poza „Solidarnością” 5. Ostatnie lata PRL 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: stan wojenny– zna daty: wprowadzenia stanu wojennego (12/13 XII 1981), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983)– identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy– przedstawia okoliczności</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), ZOMO, internowanie– zna daty: pacyfikacji kopalni Wujek (16 XII 1981), przyznania Pokojowej Nagrody Nobla L. Wałęsie (1983)– identyfikuje postać: Jerzego Popiełuszki</p> <p>– charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce– przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ)– zna daty: zawieszenia stanu wojennego (XII 1982), powstania OPZZ (1984), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984)– identyfikuje postacie: Grzegorza Przemyka,</p>	<p>– zna daty: zamordowania G. Przemyka (1983)</p> <p>– identyfikuje postać: Kornela Morawieckiego</p> <p>– charakteryzuje opozycję antykomunistyczną w Polsce w latach 80. XX w.</p>	<p>– ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego</p>

		wprowadzenia stanu wojennego w Polsce– wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	– omawia okoliczności zniesienia stanu wojennego w Polsce	Zbigniewa Bujaka, Władysława Frasyniuka, Bogdana Lisa– przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego– charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego		
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Po co robić happeningi? 3. We Wrocławiu 4. Działalność po Okrągłym Stole 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Pomarańczowa Alternatywa</p> <p>– zna datę: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1988)</p>	<p>– zna daty: pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990)– identyfikuje postać: Waldemara Fydrycha– wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie– wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy</p>	<p>– identyfikuje postać: Krzysztofa Skiby</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy– przedstawia stosunek Polaków do akcji podejmowanych przez działaczy Pomarańczowej Alternatywy</p>	<p>– wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy– omawia działalność Pomarańczowej Alternatyw po Okrągłym Stole</p>	<p>– ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu</p>
4. Rozpad bloku wschodniego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys ZSRS i zmiana sytuacji międzynarodowej 2. Próby reform w ZSRS 3. Jesień Ludów 4. Rozpad ZSRS 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pierestrojka</i>, Jesień Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa</p> <p>– przedstawia rolę Michaiła Gorbaczowa w upadku komunizmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głasnosc</i>, <i>uskorzenie</i>, aksamitna rewolucja, Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)– zna daty: obalenia komunizmu w Polsce, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech (1989-1990), rozpadu ZSRS (1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozwiązania ZSRS (XII 1991)– identyfikuje postacie: Václava Havla, Borysa Jelcyna– przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w.– wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mudżahedini, dżihad, efekt domina, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), komitety helsińskie, Karta 77– zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejęcia władzy przez M. Gorbaczowa (1985), katastrofy w Czarnobylu (1986), ogłoszenia niepodległości przez Litwę (1990)– identyfikuje postać:</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „imperium zła”, pucz Janajewa</p> <p>– zna daty: puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991)</p> <p>– identyfikuje postać: Giennadija Janajewa</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania</p>	<p>– ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej</p>

		w państwach bloku wschodniego	polityczne– wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS	Nicolae Ceaușescu– charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej– charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego– omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie	RWPGi Układu Warszawskiego – wyjaśnia znaczenie katastrofy w Czarnobylu dla Europy i ZSRS	
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Geneza Okrągłego Stołu 2. Okrągły Stół 3. Wybory czerwcowe 4. Budowa III Rzeczypospolitej	– wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe– zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989)– identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego– wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy, hiperinflacja – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989), powołania rządu T. Mazowieckiego (12 IX 1989)– identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka, Jarosława Kaczyńskiego – podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – prezentuje następstwa wyborów czerwcowych	– wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Ochrony Państwa (UOP), weryfikacja– zna daty: ponownego zalegalizowania NSZZ „Solidarność” (IV 1989), przyjęcia nazwy Rzeczpospolita Polska (29 XII 1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Krzysztofa Skubiszewskiego– omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu– przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	– wyjaśnia znaczenie terminu „gruba linia”/„gruba kreska” i problem z jego rozumieniem – zna datę: debaty Miodowicz–Wałęsa (XI 1988) – identyfikuje postacie: Alfreda Miodowicza, Mieczysława Rakowskiego	– ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V						
ROZDZIAŁ VI: POLSKA I ŚWIAT W NOWEJ EPOCE						

<p>1. Europa po rozpadzie ZSRS</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa na przełomie XX i XIX wieku 2. Rosja w nowej rzeczywistości 3. Wojna w Czeczenii 4. Wojna w Jugosławii 	<p>– zna datę: wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999) – identyfikuje postać: Władimira Putina – wyjaśnia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)– zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), pomarańczowej rewolucji (2004), rozpadu Jugosławii (1991–1992)– identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna– charakteryzuje rządy W. Putina w Rosji</p> <p>– wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie– prezentuje skutki rozpadu Jugosławii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Euromajdan, rewolucja róż – zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), rewolucji róż (2004), Euromajdanu (2013/2014)– identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego– omawia proces demokratyzacji Ukrainy i Gruzji– przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: oligarchia – zna daty: I wojny czeczeńskiej (1994–1996), II wojny czeczeńskiej (1999–2009), wojny o Osetię Południową (2008) – identyfikuje postacie: Dżochara Dudajewa, Ramzana Kadyrowa</p> <p>– charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie i w Naddniestrzu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia rolę W. Putina w przywróceniu Rosji roli mocarstwa</p>
<p>TSW – Terroryzm w walce o niepodległość</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: terroryzm</p> <p>– wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego</p>	<p>– zna datę: zamachu na szkołę w Bieśłanie (2004)– wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych przez bojowników czeczeńskich– omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich</p>	<p>– zna datę: zamachu w teatrze na Dubrowce (2002)– identyfikuje postać: Szamila Basajewa– opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Bieśłanie</p>	<p>– zna datę: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników czeczeńskich (1995)– identyfikuje postać: -Wiktora Czernomyrdina– omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku– opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim</p>	<p>– ocenia postawy bojowników czeczeńskich i postawę władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego</p>

<p>2. Konflikty na świecie po 1989 roku</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Al.-Kaida– zna datę: ataku na World Trade Center (11 IX 2001)– identyfikuje postać: George’a W. Busha– wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r.– przedstawia przyczyny dominacji USA we współczesnym świecie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid, Autonomia Palestyńska– zna datę: inwazji USA na Irak (2003)– identyfikuje postacie: Osamy bin Ladena, Saddama Husajna– wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki – przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku– omawia zjawisko terroryzmu islamskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie, tzw. Państwo Islamskie– zna daty: porozumienia izraelskopalestyńskiego w Oslo (1993), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014)– identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa– przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w.</p>	<p>– zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), wybuchu wojny domowej w Jemenie (2015)– identyfikuje postać: Baszara al.-Asada– wyjaśnia, dlaczego manifestacja chińskich studentów w 1989 r. zakończyła się niepowodzeniem– wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce</p>	<p>– ocenia problem terroryzmu</p> <p>– ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata</p>
<p>3. Polska w latach 90. XX wieku</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Koszty społeczne transformacji ustrojowej 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja wewnętrzna Polski 5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja– zna datę: uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997)– identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego– wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, bezrobocie, pluralizm polityczny– zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (27 X 1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005)– identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Ryszarda Kaczorowskiego– omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza– wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego– wymienia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „wojna na górze”</p> <p>– zna daty: początku „wojny na górze” (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), noweli grudniowej (XII 1989), reformy administracyjnej (1997)– identyfikuje postacie: Jana Krzysztofa Bieleckiego, Jarosława Kaczyńskiego – omawia koszty społeczne reform gospodarczych – charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski– przedstawia proces budowania podstaw</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: popiwek</p> <p>– zna datę: rozwiązania PZPR (I 1990)</p>	<p>– ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r.</p>

		ekonomiczne III Rzeczypospolitej	reformy przeprowadzone pod koniec lat 90. XX w.– omawia podstawy ustrojowe III RP w świetle konstytucji z 1997 r.	prawnych III Rzeczypospolitej		
4. Polska w NATO i EU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka zagraniczna 2. Polska droga do UE 3. Polskie społeczeństwo wobec Unii 4. Polska w strukturach NATO 5. Polska w wojnie z terroryzmem 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, Unia Europejska– zna daty: przyjęcia Polski do NATO (12 III 1999), wejścia Polski do UE (1 V 2004)– identyfikuje postać: Aleksandra Kwaśniewskiego– przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE– wymienia korzyści, jakie przyniosła Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: referendum akcesyjne– zna daty: referendum akcesyjnego (VI 2003), udziału wojsk polskich w wojnie w Afganistanie (2002) i Iraku (2003)– identyfikuje postacie: Bronisława Geremka, Billa Clintona, Borysa Jelcyna– wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE– przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE– omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, program „Partnerstwo dla Pokoju”– zna daty: podpisania Układu europejskiego (XII 1991), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991), wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), podpisania protokołu akcesyjnego Polski do Paktu Północno-atlantycznego (1997), podpisania Traktatu nicejskiego (2000)– identyfikuje postać: Włodzimierza Cimoszewicza– określa główne kierunki pol. Polityki zagranicznej– wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Środkowoeuropejskie Porozumienie</p> <p>o Wolnym Handlu (CEFTA), grupa luksemburska</p> <p>– opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem</p>	<p>– ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE</p>
5. Świat w erze globalizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Globalizacja 2. Rewolucja informacyjna 3. Kultura masowa 4. Globalna wioska czy globalne miasto? 5. Współczesne migracje 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: internet, telefonia komórkowa, globalizacja</p> <p>– wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja</p> <p>– omawia zalety i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: amerykańizacja, kultura masowa</p> <p>– opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie– wskazuje cechy współczesnej kultury masowej– opisuje zjawisko amerykańizacji – przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: antyglobaliści, bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”– wymienia poglądy przeciwników globalizacji</p> <p>– przedstawia skutki rozwoju turystyki</p> <p>– omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Dolina Krzemowa</p> <p>– omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka, wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych</p>	<p>– ocenia skutki zjawiska amerykańizacji kultury na świecie</p>

		wady nowych środków komunik.	– wyjaśnia, na czym polega zjawisko przeludnienia	migracyjnych we współczesnym świecie		
6. Wyzwania współczesnego świata	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problemy demograficzne 2. Nierówności społeczne 3. Przeszłość zorganizowana 4. Zagrożenie terrorystyczne 5. Zagrożenia ekologiczne 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: przeludnienie</p> <p>– wymienia najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe</p> <p>– wymienia problemy demograficzne współczesnego świata</p> <p>– wskazuje rejony świata, w których występują największe nierówności społeczne – prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Czarna Afryka, Europol, efekt cieplarniany – określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie – wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana – przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto – zna daty: wejścia w życie protokołu z Kioto (2005), arabskiej wiosny (2010–2013) – przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010-13 – wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie</p>	<p>– przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie</p>
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VII						

Autor: Tomasz Szymkiewicz, Beata Mazur